

BYMBE

Bringing Young Mothers back to education

METODŲ, SKIRTŲ MOTYVUOTI NIEKUR NEDIRBANČIAS IR NESIMOKANČIAS (NEET) JAUNAS MAMAS, RINKINYS

103

Erasmus+: KA2 - bendradarbiavimas inovacijų ir dalijimosi gerąja patirtimi tikslais –
suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės programa
[Sutarties Nr. 2017-1-AT01-KA204-035007]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

BYMBE

Bringing Young Mothers back to education

METODŲ, SKIRTŲ MOTYVUOTI NIEKUR NEDIRBANČIAS IR NESIMOKANČIAS (NEET) JAUNAS MAMAS, RINKINYS

IO3

Erasmus+: KA2 - bendradarbiavimas inovacijų ir dalijimosi gerąja patirtimi tikslais –

suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės programa

[Sutarties Nr. 2017-1-AT01-KA204-035007]

Bendrai finansuojama pagal
Europos Sąjungos programą
„Erasmus+“

Informacija apie projektą

Projekto pavadinimas:	Jaunų mamų gražinimas į mokymąsi
Projekto akronimas:	BYMBE
Projekto numeris:	Nr. 2017-1-AT01-KA204-035007
Paramą gaunanti organizacija (projekto koordinatorius):	Frauen im Brennpunkt, Austrija
Projekto partneriai:	CESIE, Italija Bimec Ltd., Bulgarija Socialinių inovacijų fondas, Lietuva Exchange House International, Airija Magenta Consultoría Projects S.L.U., Ispanija

Informacija apie dokumentą

Dokumento pavadinimas:	METODŲ, SKIRTŲ MOTYVUOTI NIEKUR NEDIRBANČIAS IR NESIMOKANČIAS (NEET) JAUNAS MAMAS, RINKINYS
Dokumento autorė:	Lorraine O'Connor
Versija:	6
Data:	23.03.2019

ŠIO INTERVENCIJOS METODŲ RINKINIO TIKSLAI	5
TIKSLINĖ GRUPĖ IR SPECIFINIAI POREIKIAI	6
MANO PASAULIO TRIKAMPIS	7
<i>Teorinis "Mano pasaulio trikampio" pagrindas</i>	7
METODIKOS VARIACIJOS: PRATIMAS „MANO GYVENIMO PASAULIS“	11
KLAUSIMAI NAUDOJANT VERTINIMO SKALĘ	12
<i>Teorinis pagrindimas</i>	12
KLAUSIMŲ, NAUDOJANT VERTINIMO SKALĘ, VARIACIJOS	13
BENDRUOMENĖS TYRIMAI	14
<i>Bendruomenės tyrimas/Klausimynas</i>	15
HOWARDO GARDNERIO DAUGIALYPIO INTELEKTO TEORIJA	16
<i>Užduotis, remiantis daugialypio intelekto teorija</i>	18
PANAŠŪS TESTAI	19
SPRENDIMO BALANSO METODAS	20
<i>Sprendimo priėmimo metodas</i>	20
<i>Sprendimo priėmimo lentelė</i>	21
2 SKYRIUS – PLANAVIMAS – KAIP MES ATSIŽVELGIAME Į POREIKIUS	22
INDIVIDUALUS MOKYMOŠI PLANAS	23
<i>PRAKTINĖ UŽDUOTIS:</i>	24
KAIP MES ATSIŽVELGIAME Į SPECIFINIUS VAIKŲ PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ POREIKIUS PROJEKTE BYMBE?	24
VAIKŲ PRIEŽIŪROS FOKUS GRUPĖ	25
<i>KLAUSIMAI DALYVIAMS</i>	25
GYVENIMO MEDIS	26
<i>Praktinė užduotis "Gyvenimo medis"</i>	26
KOMFORTO ZONA	27
<i>Pratimas</i>	28
3 SKYRIUS – SANTYKIŲ SU DALYVĖMIS KŪRIMAS	29
AKTYVUS KLAUSYMASIS	29
<i>Konsultantui svarbūs įgūdžiai</i>	32
<i>PATARIMAI INDIVIDUALIAUS POKALBIO ORGANIZAVIMUI</i>	33
4 SKYRIUS – MOTYVAVIMAS IR ĮGALINIMAS	34
MOTIVACINIS POKALBIS	34
VAIDMENS MODELIAI	35
<i>KAIP TAI PADARYTI?</i>	36
<i>Praktinė užduotis: Būk pats sau vaidmenų modeliu (sektinu pavyzdžiu)</i>	37
PASIEKIMŲ PRIPAŽINIMAS	38
STEBUKLINIS KLAUSIMAS	39
<i>KAIP NAUDOTI STEBUKLINĮ KLAUSIMĄ</i>	39
5 SKYRIUS – ŠEIMOS IR BENDRUOMENĖS ĮTRAUKIMAS	41
TRŪKSTAMŲ STIPRYBIŲ IR STIPRYBĖMIS PAGRĮSTAS MODELIS	41
VEIKLOS PLANAVIMAS	42
<i>Praktinis pratimas/1: „Pažink savo interesus“</i>	44
<i>Praktinis pratimas/2: kam esi gabus?</i>	44
TOLESNI SUSITIKIMAI	46

6 SKYRIUS – PANAŠIOS SOCIALINĖS PADĖTIES LYDERIAI	49
VEIKLOS PLANAVIMAS, PASITELKIANČIUS LYDERIUS IŠ PANAŠIOS SOCIALINĖS PADĖTIES	50
7 SKYRIUS – RIZIKOS SITUACIJOS	51
KRIZIŲ VALDYMO ŽINGSNIAI:.....	53
MASLOW POREIKIŲ HIERARCHIJA	53
<i>Pratimas:</i>	54
ĮVAIRŪS PRATIMAI, SUSIJĘ SU MASLOW POREIKIŲ HIERARCHIJA	56
8 SKYRIUS – PARTNERIŲ INDĖLIS	57
POREIKIŲ ĮVERTINIMAS PARTNERIŲ ŠALYSE	57
<i>Poreikių vertinimas Austrijoje</i>	57
<i>Poreikių vertinimas Bulgarijoje</i>	58
<i>Poreikių vertinimas Airijoje</i>	59
<i>poreikių vertinimas Italijoje</i>	60
<i>Poreikių vertinimas Lietuvoje</i>	63
<i>Poreikių vertinimas Ispanijoje</i>	64
SANTYKIŲ SU TĖVAIS IR BENDRUOMENĖMIS KŪRIMAS	65
<i>Austrijos patirtis</i>	65
<i>Bulgarijos patirtis</i>	67
<i>Airijos patirtis</i>	67
<i>Italijos patirtis</i>	67
<i>Lietuvos patirtis</i>	68
<i>The Spanish Experience</i>	68
MOTYVAVIMAS IR ĮGALINIMAS, SIEKIANČIUS TVARIŲ POKYČIŲ ŠALYSE PARTNERĖSE	69
<i>Austrijos kontekstas</i>	69
<i>Bulgarijos kontekstas</i>	70
<i>Airijos kontekstas</i>	71
<i>Italijos kontekstas</i>	71
<i>Lietuvos kontekstas</i>	72
<i>Ispanijos kontekstas</i>	73
RIZIKOS VALDYMAS PARTNERIŲ ŠALYSE.....	73
<i>Austrijos kontekstas</i>	73
<i>Bulgarijos kontekstas</i>	74
<i>Airijos kontekstas</i>	74
<i>Italijos kontekstas</i>	75
<i>Lietuvos kontekstas</i>	75
<i>Ispanijos kontekstas</i>	75
BIBLIOGRAPHY	77

Ivadas

Kiekviena šalis partnerė turės atskirą tikslinę grupę, su kuria jie dirbs projekto įgyvendinimo metu. Visi metodai pritaikyti pagal konkrečios grupės poreikius. Airijos kontekste jaunų mamų grupė, su kuria dirbame, daugiausia yra keliautojų (Travellers) bendruomenės narės, nes tai yra mūsų darbo sritis. Mūsų naudojami metodai nėra pritaikyti tik darbui su šia bendruomene ir socialiniai darbuotojai bei konsultantai gali juos naudoti dirbant su bet kuria bendruomene ar grupe. Airijos organizacija „Exchange House Ireland“ turi daugiau nei trisdešimt penkių metų patirtį, teikiant įvairias specifines profesionalias paslaugas keliautojų bendruomenei, t.y., parama šeimai, krizių intervencija, švietimas, mokymas ir paslaugos vaikams ir jaunimui. Keliautojų bendruomenės narius ir kitų etninių mažumų atstovus dažnai sunku pasiekti, todėl labai svarbu, kad būtų iniciatyviems ir novatoriškiems. Keliautojų bendruomenėje jaunos motinos dažnai yra sunkiausiai pasiekiamos ir tuo atveju, kai turi vaikų, jos yra mažiau linkusios įsitraukti į švietimą ar dirbti. Manoma, kad labai svarbu, jog jaunos mamos liktų namuose ir augintų vaikus.

Mes apžvelgsime būdus, kaip informuoti jaunas mamas. Ieškosime holistinio požiūrio, apimančio platesnę bendruomenę, kad galėtume pasiekti mūsų tikslinę grupę - jaunas motinas. Aptarsime, kokia parama yra svarbi siekiant nuolatinio dalyvavimo visame procese.

Organizacijos „Exchange House Ireland“ darbuotojai stengiasi informuoti jaunas mamas per įvairias joms teikiamas paslaugas – darbą su jaunimu, švietimo, paramos šeimai paslaugas bei mūsų psichinės sveikatos komandos teikiamas paslaugas. Visi skyriai bendradarbiauja siekiant įtraukti tikslinę jaunų NEET mamų grupę.

Atlikdama tyrimą, kalbėjau su pedagogais iš Blanchardstown švietimo programos, Dubline, Airijoje. Jie bendradarbiauja su jaunomis mamomis iš migrantų bendruomenės, siekiant paskatinti jas sugrįžti į švietimą. Tai gali būti ugdymas mokant, pvz., anglų kalbos, maisto ruošimo ar bet kokių kitų įgūdžių, kurie padėtų joms integruotis į bendruomenę. Teikiant paslaugas, dažniausiai klausama pačių moterų, ką jos nori išmokti ir siekiama atsižvelgti į jų išsakytus poreikius. Programos koordinatorius Ekoh paminėjo, kad jaunas mamas jie pasiekia per savo vietines religines bendruomenes. Kai yra paskatintos tokiu būdu, moterys pasitiki, jaučiasi saugiai ir nebijo dalyvauti. Tai tik dar vienas pavyzdys kaip pasiekti jaunas mamas per platesnę bendruomenę, kurį manau, verta paminėti, nes jis parodo, kaip tai veikia visiškai kitokiame kontekste.

Kaip jau minėta, labai svarbu, kad dirbdami su šia grupe, plėtotume pasitikėjimu grindžiamus santykius, o tai nėra lengva, nes jaunų mamų patirtis ne visada teigiama. Šį metodų rinkinį galima naudoti siekiant sustiprinti konsultantų ir socialinių darbuotojų kompetencijas dirbant su sunkiai pasiekiamomis bendruomenėmis.

Lorraine O'Connor

Co-ordinator working with young Traveller students

Šio intervencijos metodų rinkinio tikslai

Jaunoms mamoms, kurios niekur nesimoko ir nedirba, konsultavimo procese reikia skirti ypatingą dėmesį, tam, kad motyvuoti ir įgalinti jas priimti sprendimą vėl įgyti išsilavinimą ir kad jos „neiškristų“ mokymosi proceso metu (Erasmus application, 2017 pp.47).

Metodų, skirtų motyvuoti niekur nedirbančias ir nesimokančias (NEET) jaunas mamas, rinkinio tikslas yra pateikti socialiniams darbuotojams ir konsultantams galimus darbo su metodus, skirtus darbui su niekur nesimokančiomis ir nedirbančiomis jaunomis mamomis. Šis metodų rinkinys remiasi Airijos partnerio patirtimi ir yra skirtas mūsų projekto BYMBE partneriams, kurie gali pritaikyti aprašytus metodus savo specifiniams poreikiams.

Šiame leidinyje aprašyti metodai, kurie skirti profesionalams socialinio darbo, švietimo, bendruomenės ir darbo su jaunimu srityse padėti jaunoms NEET mamoms grįžti į mokymosi procesą. Viso proceso metu profesionalų darbas vyksta konsultuojant jaunas mamas, dirbant su jų platesne bendruomene ir šeimomis, atsižvelgiant ir pripažįstant jų kultūrinės ir socialines vertybes.

Tikslinė grupė ir specifiniai poreikiai

Projekto BYMBE tikslinė grupė yra jaunos mamos, kurios dėl vienos ar kitos priežasties anksti paliko mokyklą arba galbūt nebaigė studijų ir neįgijo išsilavinimo. Projekte BYMBE dalyvaujančios jaunos motinos daugelyje projekto partnerių šalių yra kilusios iš etninių mažumų ar migrantų bendruomenių, ar socialinę atskirtį patiriančių šeimų. Nėra abejonių, kad daugelis iš jų susiduria su įvairiais sunkumais, socialine, kultūrine ir ekonomine prasme, todėl būtinas jautrumas kiekviename projekto etape, kad jaunos mamos galėtų įsitraukti ir išlikti mokymesi. Turime paskatinti jas pamatyti, kad jos yra svarbiausios jų kelionėje. Darbui su jaunomis mamomis konsultantui reikalingi įgūdžiai tikėjimas, empatija, nenuvertinantis požiūris ir aktyvumo skatinimas, siekiant paskatinti jaunas motinas grįžti mokytis. Konsultantui labai svarbu mokėti kurti ryšį ir pasitikėjimą. Šiame leidinyje pateikti metodai parengti atsižvelgiant į minėtus gebėjimus.

1 skyrius - Poreikių įvertinimas

Jaunų mamų poreikių įvertinimas yra labai svarbus projekto BYMBE sėkmei. Daugumai jaunų motinų grįžimas mokytis nėra labai patrauklus. Barnardos mini, kad daugelis paauglių motinų turi neigiamą mokymosi patirtį, įgytą dar prieš nėštumą, todėl joms gali trūkti motyvacijos grįžti į mokytis (2010, p. 4). Tokios jaunos mamos gali manyti, kad socialinės, ekonominės ir politinės institucijos nėra linkusios jų remti. Jos dažnai nesvarsto, kurie asmenys jų aplinkoje galėtų suteikti joms pagalbą, tuo atveju, jeigu jos grįžtų mokytis. BYMBE projekte konsultanto tikslas remti jaunas motinas, naudojantis šiame leidinyje pateiktais įrankiais ir metodais, padedant joms pamatyti jų galimybes.

Metodika „Mano pasaulio trikampis“ ir bendruomenės tyrimai paskatins jaunas mamas pažvelgti į jų bendruomenę ir pamatyti, kokią paramą jos turi. Tokie metodai kaip vertinimo skalės, bei sprendimo balanso metodas yra skirti padėti motinoms pakeisti neigiamą požiūrį į teigiamą bei siekiant parodyti kuo profesijos įgijimas ilgainiui gali būti naudingas joms ir jų vaikams. Naudojant Howardo Gardnerio daugialypio intelekto teorija siekiama padėti jaunoms mamoms pažinti jų turimus gebėjimus, stiprinti pasitikėjimą savimi bei suvokti, kodėl joms nesisekė mokytis. Taip pat susipažinti su įvairiomis mokymosi strategijomis bei būdais.

Mano pasaulio trikampis

Įvadas: naudokite šią užduotį tam, kad padėtumėte jaunoms motinoms identifikuoti paramos sistemą. Labai dažnai jaunos motinos jaučiasi izoliuotos ir nemato šalia esančių paramos resursų. Tai gali būti šeima, draugai, vietiniai lopšeliai, bendraamžiai arba bet kokia kita paramos sistema, kuria jos galėtų pasiremti tam, kad galėtų palengvintų savo sugrįžimą į švietimą ar darbą. „Mano pasaulio trikampio“ metodas yra naudinga priemonė, padedanti jaunoms motinoms vizualizuoti, kokią paramą jos turi savo gyvenime arba kaip tik atvirkščiai - nustatyti sritis, kur joms labiausiai reikia paramos. „Mano pasaulio trikampio“ metodas taip pat padeda konsultantui pradėti pokalbį su jaunomis motinomis ir gali būti naudojamas kartu su kitais šio projekto metodais.

TEORINIS „MANO PASAULIO TRIKAMPIO“ PAGRINDAS

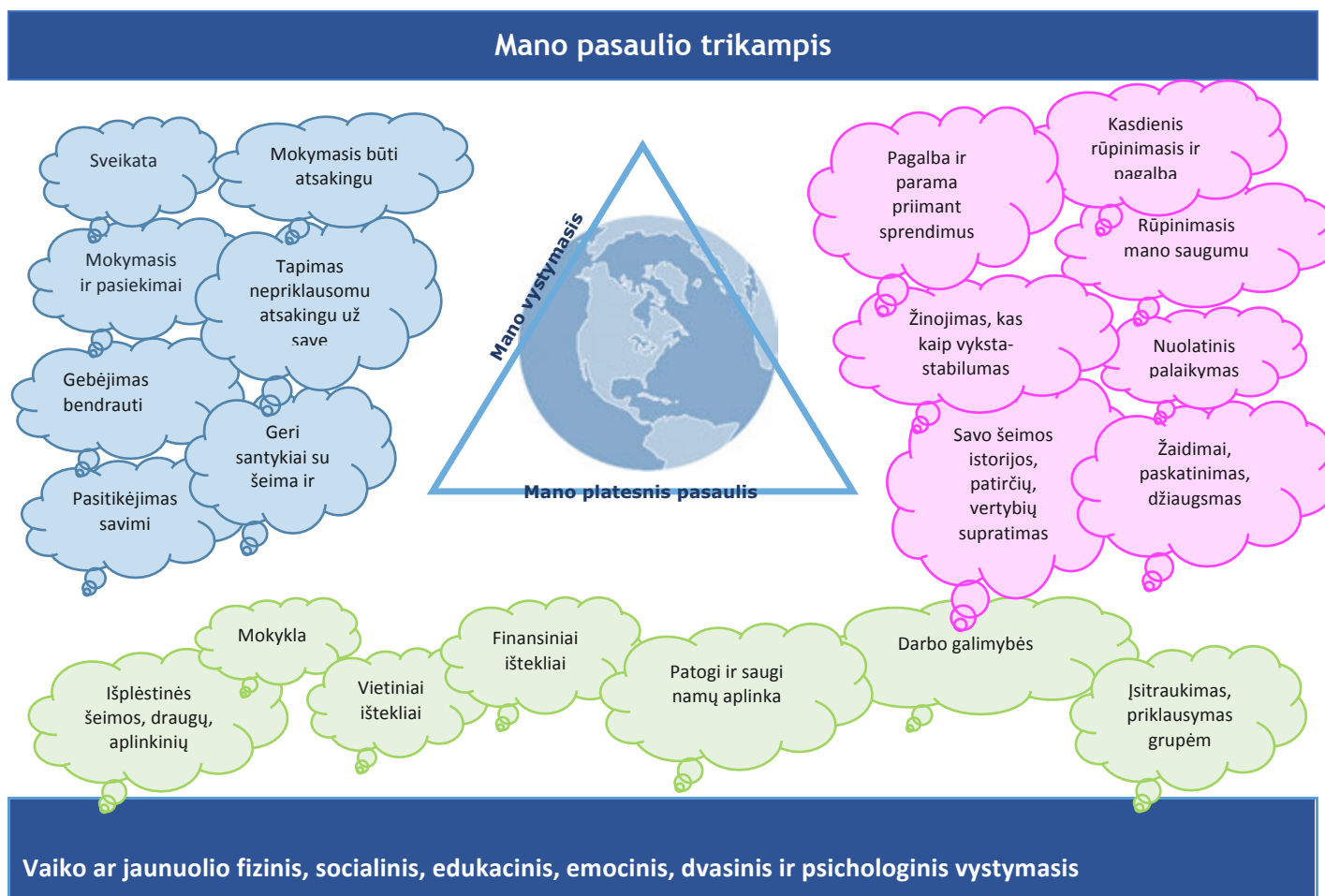
„Mano pasaulio trikampio“ metodas suteikia socialiniams darbuotojams ir konsultantams sistemą, kuria remiantis galima apžvelgti kiekvieną jaunos motinos gyvenimo aspektą. Jis padeda nustatyti jaunų mamų pasaulio stipriąsias puses ir problemas/iššūkius siekiant gerovės; tai apima informaciją apie fizinius,

socialinius, emocinius, bei su švietimu susijusius veiksnius ir padeda įvertinti bet kokius aspektus, kurie turi įtakos jų kasdieniam gyvenimui ir gali turėti įtakos jų motinystei.

Metodika „Mano pasaulio trikampis“ leidžia praktiškai įvertinti vaiko ar jauno žmogaus poreikius ir iššūkius, taip pat į jų gyvenimo teigiamus aspektus. Daugeliu atvejų nebūtina išsamiai ištirti kiekvienas trikampio srities, bet tik apžvelgti jas. „Mano pasaulio trikampis“ yra puiki priemonė, leidžianti jaunoms motinoms patyrinėti, kokios yra jų galimos paramos sistemos ¹.

- Tai leidžia jaunoms motinoms tyrinėti savo vystymąsi ir augimą
- Ko jaunos motinos tikisi iš žmonių, kurie rūpinasi jų vaikais
- Koks yra pasaulis aplink jas - kas yra jų draugai, šeima, bendruomenė.

„Mano pasaulio trikampis“ paveikslėlis²

¹ Šaltinis: Getting it right for every child website, *Using the National Practice Model II: Gathering information with the My World Triangle*, <https://www2.gov.scot/resource/doc/1141/0109332.pdf>

² Šaltinis: Care and Learning Alliance website, *Keep Children Safe*: <https://www.careandlearningalliance.co.uk/my-world-triangle/>

Mano pasaulio trikampis

Mano platesnis pasaulis

Mokykla

Nuo pat darželio pradžios, mokymosi aplinka atlieka svarbų vaidmenį. Kokia yra mokymosi patirtis? Kokia yra bendravimo su bendraamžiais ir santykių patirtis? Kokie mokymosi aplinkos aspektai ir mokymosi galimybės yra svarbios vaikui ar jaunuoliui? Paramos studijoms prieinamumas, popamokinis mokymasis ir interesai. Ar mokykla gali suteikti tai, kas reikalinga tam, kad būtų patenkintas konkretūs asmens ugdymo ir socialinis poreikiai?

Išplėstinės šeimos, draugų, aplinkinių

Šeimos ir socialinės paramos tinklai. Santykiai su seneliais, tetomis ir dėdėmis, išplėstine šeima ir draugais. Kokią paramą jie gali teikti? Ar yra įtampa ar neigiami šeimos santykių aspektai? Ar yra prarastų kontaktų ar izoliacijos problemų? Ar yra patikimi ilgalaikiai santykiai, kuriais vaikas ar šeima gali pasitikėti? Kas yra svarbūs žmonės vaiko ar jaunuolio platesnėje aplinkoje?

Patogi ir saugi namų aplinka

Ar gyvenamoji aplinka tinka vaiko ir šeimos poreikiams, įskaitant pritaikymus, reikalingus specialioms poreikiams patenkinti? Ar aplinka yra saugi, gerai prižiūrima ir aprūpinta išteklių, o vaikai yra draugiški? Ar buvo dažnai kraustomasi?

Įsitraukimas, priklausymas grupėm

Ar asmuo jaučiasi priimtas ir vertinamas bendruomenėje? Kokios galimybės yra dalyvauti veikloje, palaikančioje socialinį ryšį ir įtraukimą, pvz. užsiėmimai grupėse, popamokinė veikla, jaunimo klubai, aplinkos tvarkymo veikla, tėvų ir gyventojų grupės? Ar yra nuostatų, galinčių neigiamai paveikti vaiko ar jaunuolio įsitraukimą?

Finansiniai ištekliai

Ar jaunuolio šeima turi pakankamai pajamų, kad patenkintų kasdienes poreikis ir specialius poreikius? Ar susiduriama su skurdu ir nepalankiomis sąlygomis? Ar namų ūkio pajamos valdomos visų labui? Ar yra problemų dėl skolų? Ar reikia ieškoti papildomos paramos? Ar pajamos yra pakankamos, kad vaikas galėtų dalyvauti mokyklos ir laisvalaikio veiklose pagal savo interesus bei įgyti įgūdžių?

Darbo galimybės

Ar yra vietinių galimybių mokytis ir dirbti? Kultūriniai ir šeimos lūkesčiai dėl darbo ir užimtumo. Ar remiami jaunų žmonių karjeros siekiai?

Vietiniai ištekliai

Ištekliai, kurie skiriami vaiko ar jaunuolio ir šeimos laisvalaikiui, tikėjimui, sportui, aktyviam gyvenimo būdai. Projektai, teikiantys paramą ir patarimus streso ar pokyčių metu. Galimybė gauti informaciją apie sveikatą, vaikų priežiūrą, bendruomenės veiklas, specializuotas paslaugas.

KUO METODIKA „MANO PASAULIO TRIKAMPIS“ NAUDINGA DIRBANT SU JAUNOMIS MAMOMIS, SIEKIANČIOMIS SUGRĮŽTI Į MOKYMOSI SISTEMĄ?

„Mano pasaulio trikampio“ metodikos naudojimas leidžia konsultantams sistemingai apsvarstyti:

- Jaunos mamos vystymąsi
- Kokie poreikiai ir lūkesčiai iš jas supančių žmonių
- Koks yra pasaulis aplink jas - kas yra jų draugai, šeima, bendruomenė.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS „MANO PASAULIO TRIKAMPIS“

Nurodymai, kaip atlikti užduotį

Naudokite pagrindinius klausimus pagal mano pasaulio trikampio formatą:

- Pristatykite „Mano pasaulio trikampio“ metodą jaunoms motinoms (paaiškinkite, kas tai yra ir kodėl jūs jį naudojate)
- Peržvelkite sritis, išskirtas metodikoje, tačiau gali būti, kad ne visas jas apžvelgsite
- Raginkite dalyves naudoti vaizdus kaip žemėlapi, siekiant nustatyti, kokias kliūtis ar problemas jaunosios motinos gali turėti įvairiose metodikoje nurodytose srityse.
- Paskatinkite dalyves pažvelgti į tai, kokia tiesioginė parama joms yra prieinama ir kaip jos galėtų ją pasinaudoti grįždamos į mokymąsi.
- Užsiėmimo pabaigoje apibendrinkite dalyvių pateiktą informaciją, pakartokite ir patvirtinkite, kad informacija yra teisinga.
- Naudokite surinktą informaciją, teikiant jaunoms motinoms tolesnę pagalbą ir paramą.

Reikalingos priemonės

1. Tylus, švarus kambarys gerai apšviestas / vėdinamas
2. Padalomoji medžiaga „Mano pasaulio trikampio“ metodą
3. Stalas ir kėdės
4. Rašiklis ir popierius

Įrašymo įrenginiai yra naudinga priemonė tik tuo atveju, jei jauna motina turi rašymo sunkumų, sutikimas visada turi būti pasirašytas su dalyve.

Metodikos variacijos: pratimas „Mano gyvenimo pasaulis“

Panašiai kaip ir „Mano pasaulio trikampis“, ši metodika padeda motinoms atrasti įvairias struktūras savo gyvenime: leiskite dalyvėms sukurti savo gyvenimo pasaulį, apžvelgiant įvairias gyvenimo sritis. Paprašykite jų užsirašyti savo jausmus ir pateikti savo išvadas. Aptarkite su dalyvėmis, kaip jos mano, kokios paramos joms trūksta. Tada kartu paieškokite problemų sprendimų. Bendradarbiaujant toliau ieškoma būdų, kaip pagerinti jaunų mamų gyvenimo sritis, kurios, jų manymu, yra nepakankamos.

Pavyzdys

Motinytė (gyvenimo sritys)	Materials	Pristatymas
Gyvenimo sąlygos/Pajamos	A2 Popieriaus lapas/ Rašikliai	Dalyvės užrašo savo mintis lape
Šeima/ Draugai/ Partnerystė	Skirtingos žaidimo figūrėlės (Playmobil)	Tuomet pristato savo pastebėjimus

Kitos reikalingos priemonės

- Tylus, švarus ir vėdinamas patalpa
- Dalpmoji medžiaga „Mano pasaulio trikampis“
- Dideli popieriaus lapai
- Stalas ir kėdės
- Rašiklis ir popierius
- Įrašymo įrengia

KLAUSIMAI NAUDOJANT VERTINIMO SKALĘ

TEORINIS PAGRINDIMAS

Šie klausimai yra į sprendimą orientuoto modelio dalis. Pasak Sharry, klausimai gali būti užduodami daugybe skirtingų būdų ir yra vienas iš universaliausių metodų, taikomų į sprendimą orientuotame modelyje. Tokie klausimai gali būti naudojami vertinant dalyvės pasitikėjimą savimi siekiant pokyčių ir jos motyvaciją keistis, net jeigu ji jaučia, kad tikslas yra nutolęs ar kad ji nepadarė didelės pažangos“ (2001, p. 38).

Šis požiūris yra orientuotas į stiprybes ir gali būti aktyviai naudojamas, siekiant palaikyti dalyvių motyvaciją. Konsultantai turėtų sutelkti jaunų motinų dėmesį į stipriąsias puses arba tai, kas joms padėjo, kaip jos įveikė sunkias situacijas; jaunos motinos turėtų būti skatinamos apsvarstyti teigiamą patirtį. Tokius klausimus galima panaudoti, siekiant jaunoms mamoms nustatyti savo tikslus, aptarti progresą bei ir stiprinti pasitikėjimą. Naudojant šį modelį, konsultantas galės padėti motinoms likti motyvuotoms ir įsitraukusioms. Šie klausimai gali padėti išlaikyti jaunų motinų motyvaciją keistis, mūsų atveju – parodant naudą, kai grįžtama į švietimą ir įgyjamas išsilavinimas. Konsultantas gali panaudoti klausimus, kad padėtų jaunoms motinoms stiprinant pasitikėjimą savimi, kitaip tariant, keičiant neigiamą vidinį dialogą. Konsultantas gali ieškoti teisiųjų aspektų pokalbio metu ir katinti į tai susitelkti. Tai gali skatinti įsitraukimą ir motyvaciją.

Žemiau pateikiami klausimų pavyzdžiai:

Klausimų, naudojamų vertinimo skalę, pavyzdžiai:

- Jauna mama: aš jau ilgą laiką norėjau sugrįžti mokyti, bet yra tiek daug priežasčių, dėl ko aš negaliu to padaryti.
- Konsultantas: taigi, pirmiausia ką paminėjote yra tai, kad norėjote sugrįžti mokyti.
- Jauna mama: Tačiau nežinau, kaip man pavyktų suderinti mokymąsi, vaikų priežiūrą ir finansus.
- Konsultantas: atrodo, kad daug galvojate apie galimybes sugrįžti mokyti.
- Jauna mama: taip, aš apie tai galvoju. Noriu geresnio gyvenimo savo vaikams
- Konsultantas: dešimties balų skalėje, kur dešimt reiškia, kad jūs norite pokyčių, o vienetą reiškia, kad nenorite jokių pokyčių – kiek balų sau duotumėte?
- Jauna mama: na, sakykime aštuonis.

- Konsultantas: na, tai gana aukštas balas. Regis, jūs tikrai norite pakeisti savo gyvenimą.
- Jauna mama: taip, noriu , tikrai noriu.
- Konsultantas: taiga, jūs norite geresnio gyvenimo sau ir savo vaikui, ir žinote, kad turint geresnį išsilavinimą, galėsite lengviau to pasiekti. Ar yra kas nors, ką galite padaryti, kad jūsų balas būtų dar aukštesnis?
- Jauna mama: aš manau –peržvelgti galimas mokymosi programas.

Aukščiau pateiktame scenarijuje konsultantas naudoja klausimus tam, kad įvertintų kaip jauna mama jaučiasi dėl savo dabartinės situacijos. Naudojant vertinimo skalę, atskleidžiama jaunos motinos motyvacija bei susitelkiama į stiprybes ir priežastis įgyti išsilavinimą, tokiu būdu išlaikant stiprią motyvaciją pokyčiams.

Klausimų, naudojant vertinimo skalę, variacijos

1930-aisiais buvo sukurtos Likert tipo ar dažnio skalės, kuriose naudojami fiksuoti pasirinkto atsakymo formatai ir jos yra skirtos įvertinti požiūrį ar nuomonę, vertinant sutikimo ar nesutikimo su pateiktu teiginiu lygį (Bowling, 1997; Burns, & Grove, 1997).

Likerto skalėje asmeniui gali būti užduodami keli klausimai, pateikti kaip teiginiai, kur kiekvieną siūloma įvertinti skalėje nuo penkių iki septynių balų. Tada asmuo pasirenka sau tinkamus atsakymus, juos įvertindamas balais : <https://www.simplypsychology.org/likert-scale.html>

Projekto BYMBE kontekste tokie klausimai gali būti naudojami kartu su kitais klausimais, konsultantas gali perfrzuoti klausimą siekiant rasti būdą, ieškant teigiamų problemos sprendimo būdų. Pavyzdžiui:

K – Konsultantas gali paklausti: “Kaip vertintumėte jūsų turimą paramą vaikų priežiūroje?”

JM – Jauna mama gali tai įvertinti 3-imis balais.

K – Tuomet Konsultantas gali remtis šiuo atsakymu ir paklausti, ar ji turi kokių nors kitų šeimos narių ar artimų draugų ar kaimynų, apie kuriuos anksčiau jauna mama nebuvo pagalvojusi. Tokiu būdu toliau galimą kalbėti apie paramos galimybes.

Žemiau yra pateiktas Likert klausimyno šablono pavyzdys: Konsultantai gali tai panaudoti įrašydami tinkamus/reikiamus klausimus.

7-ių balų Likert'o skalės klausimynas

	Klausimai/teiginiai	Visiškai nesutinku			Nei sutinku, nei nesutinku		Visiškai sutinku	
		1	2	3	4	5	6	7
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

Bendruomenės tyrimai

Bendruomenės tyrimų tikslas yra surinkti informaciją apie bendruomenės poreikius. Šioje situacijoje siekiama išsiaiškinti, kiek jaunų motinų yra bendruomenėje, taip pat surinkti informaciją apie tai, kokia parama yra teikiama jaunoms motinoms. Bendruomenės tyrimai yra turtingi kokybiniais duomenimis, nes konsultantai dirba vietoje su konkrečia bendruomene. Yra keletas būdų, kaip galima atlikti tokius tyrimus, pavyzdžiui:

- Tradiciniai tyrimai arba apklausa internetu

Jie gali būti atliekami tiesiogiai kreipiantis į asmenis arba siunčiami žmonėms elektroniniu paštu, jei jie turi prieigą prie kompiuterio.

➤ Informacinės sesijos

Tai gali būti atlikta per tam tikrą laikotarpį; tai suteiks konsultantui galimybę pasiekti platesnę bendruomenę.

➤ Fokus grupės

Fokus grupės metu konsultantas gali surinkti daug su problema susijusios informacijos.

Sudarant klausimyną reikia nepamiršti:

- Tyrimo tikslai – tyrimo metu svarbu surinkti konkrečius duomenis, kurių reikia tolesniam darbui atlikti.
- Klausimyno ilgis – jeigu klausimynas yra per ilgas, žmonės nebus linkę atsakinėti
- Klausimyno pateikimas – svarbu, kad jis būtų tvarkingas ir patraukliai pateiktas
- Turinys - jis turi būti tinkamas
- Ji turi būti atviras korekcijoms
- Naudojami terminai neturi būti pernelyg sudėtingi
- Etika – informuokite tyrimo dalyvius iš anksto, kad apklausa yra konfidenciali ir duomenys bus saugomi pagal duomenų apsaugos taisykles.

Toliau pateiktas Nacionalinės keliautojų tarnybos (angl. Exchange House National Traveller Service) Airijoje atliktos apklausos pavyzdys.³ Projekto partneriai savo šalyse gali tyrimą pritaikyti savo poreikiams. Sudarant klausimyną, atkreipkite dėmesį į socialinius, kultūrinius, fizinius ir ekonominius bendruomenės poreikius. Reikia atsižvelgti į visus šiuos aspektus.

BENDRUOMENĖS TYRIMAS/KLAUSIMYNAS

Kiek žmonių tenka vienam namų ūkiui?	Nacionalinės keliautojų tarnybos teikiamos paslaugos
Kiek vaikų mokosi pradinėse klasėse (6-12 metų)	Pomokyklinis užimtumas

³ Adapted from Research Methods Questionnaire - <https://www.simplypsychology.org/questionnaires.html>

Kiek vaikų mokosi vidurinėje mokykloje (12-16 metų amžiaus)	Jaunimo tarnyba
Kiek 16-os metų ir vyresnių vaikų nesimoko?	Švietimo paslaugos, teikiamos Nacionalinėje keliautojų tarnyboje, asmenims nuo 16-os metų
Kiek yra jaunų susituokusių porų 18- 25 metų amžiaus?	Paslaugos šeimai
Kiek jaunų moterų 18-25 metų amžiaus turi mažų vaikų?	Bendravimas mokykloje
Kiek mokosi ir dirba?	Švietimo paslaugos
Koks yra aukščiausias formalus išsilavinimo lygis šeimoje?	Švietimo paslaugos, jaunimo tarnyba ir šeimos krizių tarnyba
Kokio išsilavinimo jums reikia norint įsidarbinti ar tęsti mokymąsi?	Švietimo paslaugos arba paslaugos šeimai
Kokios finansinės paramos jums reikia norint mokytis?	Švietimo paslaugos arba paslaugos šeimai
Ar turėtumėte vaikų priežiūros paslaugas, jeigu norėtumėte vėl pradėti mokytis?	Švietimo paslaugos arba paslaugos šeimai
Ar patyrėte diskriminaciją praeityje siekiant mokytis ir įgyti išsilavinimą?	Švietimo paslaugos arba paslaugos šeimai, konsultacijos
Ar manote tam, kad galėtumėte toliau mokytis, jums reikia lavinti rašymo sugebėjimus?	Švietimo paslaugos

Howardo Gardnerio daugialypio intelekto teorija

Pagal daugialypio intelekto teoriją (*angl. multiple intelligences*), kurią pirmą kartą pristatė Harvardo profesorius Howardas Gardneris 1983 m., intelektą sudaro ne vienas, o daug lygiaverčių sugebėjimų, kurie kiekviename asmenyje išreikšti skirtingai. Gardneris mano, kad žmonės mokosi daugybe skirting būdų ir į tai reikėtų atsižvelgti mokymosi procese. „Pagal Gardnerį, šiuolaikinėse mokyklose buvo vertinami ir testuojami tik du intelekto tipai - lingvistinis ir loginis matematinis.“ (Davis ir kt., P.2). Gardneris suprato, kad tradiciniai mokymosi būdai gali sukelti nesėkmės jausmą ir pasiūlė išplėsti iki tol visuomenėje vyravusį supratimą apie intelektą. Remiantis Gardnerio teorija, visi žmonės pasižymi 8 gebėjimais (intelektais), tai

yra: kalbinis (lingvistinis) intelektas, loginis matematinis intelektas, erdvinis (visualinis) intelektas, muzikinis intelektas, kinestetinis (kūno) intelektas, naturalistinis (gamtos) intelektas, tarpasmeninis intelektas (intrapersonalinis) ir asmeninis (interpersonalinis) intelektas (Gardner, 1999); (vėliau H. Gardneris prideda dar 3).

Projekto BYMBE konsultantai, dirbantys su jaunomis mamomis pripažįsta, kad daugelis iš projekte dalyvaujančių motinų yra nebaigusios mokyklos ir daugelis jų turėjo neigiamą patirtį mokykloje, todėl joms gali būti naudinga ieškoti kitų mokymosi būdų. Daugiausia dėmesio skiriama žmogiškajam potencialui, iš pradžių teorijoje buvo pasiūlyta 6-i intelekto tipai, dabar yra jau 11-a. Šie skirtingi intelektai yra susiję su Konsultantai, naudodami daugialypio intelekto teoriją, gali padėti dalyvėms suprasti, kokios yra jų stiprybės, kokiais būdais joms mokytis yra geriausia pagal būdingus dominuojančius intelekto tipus, ir padėti pasirinkti mokymosi strategijas. Užduotį galima atlikti internete (anglų kalba), paspaudus nuorodą <https://quizlet.com/11998194/howard-gardners-theory-of-multiple-intelligences-flash-cards/>. Tačiau rekomenduojame naudoti atspausdintus daugialypio intelekto klausimynus. Tokiu būdu konsultuojantis asmuo gali padėti dalyvėms pildant klausimyną, patarti ir išsamiau paaiškinti, kaip naudoti skirtingas mokymosi strategijas.

Žemiau pateikti 8-i pagrindiniai intelekto tipai pagal Gardnerį:

UŽDUOTIS, REMIANTIS DAUGIALYPIO INTELEKTO TEORIJA

- Pristatykite užduotį, pateikite teorijos apžvalgą
- Pateikite dalyvėms daugialypio intelekto klausimyną (versija spausdinimu (anglų kalba) prieinama paspaudus nuorodą: <https://www.businessballs.com/self-awareness/howard-gardners-multiple-intelligences/>)
- Padėkite dalyvėms tinkamai nusiteikti. Jos gali šiek tiek jaudintis. Pasakykite joms, kad tai nėra testas, ji užduotis skirta savęs pažinimui ir turėtų būti įdomi.
- Paaiškinkite, kaip tinkamai atlikti užduotį, kad reikia atidžiai perskaityti kiekvieną klausimą.
- Dalyvės turi įvertinti kiekvieną teiginį, kiek jis yra joms tinkamas.
- Tuomet parašyti savo atsakymą į tinkamą langelį.
- Paaiškinkite, kad aukščiausi balai rodo asmens įgimtas stiprybes ir potencialą – turimus gebėjimus
- Nėra teisingų ar klaidingų atsakymų
- Paskatinkite jaunas mamas užsirašyti savo atradimus (testo rezultatus),
- Paaiškinkite, kad joms gali būti būdingi daugiau nei vienas dominuojantis intelekto tipas, parodantis būdingus gabumus.

Reikalingos priemonės

- Šviri, gerai išvėdinta patalpa
- Stalas ir kėdės
- Prieiga prie kompiuterių, jei naudojate elektroninę klausimyno versiją
- Atspausdinti daugialypio intelekto klausimynai - po vieną kopiją kiekvienai dalyvei koiją
- Rašikliai
- Užsiėmimo trukmė nuo 1 iki 1.5 valandos

Daugialypio intelekto klausimyno pavyzdys: Pima dalis (nepilna versija)

Daugialypio intelekto testas – paremtas Howard Gardner MI Modeliu (rankinio valdymo versija – žiūrėti businessballs.com savęs vertinimo versijai)	Daugiau informacijos businessballs.com
Įvertinkite teiginius: 1 = Daugiau nesutinku, 2 = Šiek tiek nesutinku, 3 = Šiek tiek sutinku, 4 = Daugiau sutinku	

Dėl greičio ir, jeigu lengviau, jauniems žmonėms – pažymėkite laukelyje ar teiginys jums yra labiau tiesa ar ne. Pilnamečiai virš 16 metų užpildo visus klausimus. Jauni žmonės tarp 8-16 metų atsako tik į raudonus klausimus. Tai yra 1 iš 4 puslapių. Sutrumpinta versija apimanti jaunų žmonių klausimus yra nemokamai prieinama tik [businessballs](http://businessballs.com) tinklalapyje.

Jvertinkite ar pažymėkite teiginius tik baltuose langeliuose	Score									
1. Man patinka daugiau sužinoti apie save										
2. Aš galiu groti muzikiniu instrumentu										
3. Man lengviausia išspręsti problemas, kuomet darau kažką fizinio										
4. Aš dažnai mintyse turiu dainą ar muzikos kūrinį										
5. Man lengva sudaryti savo biudžetą ir valdyti savo pinigus										
6. Aš lengvai išsigalvoju istorijas										
7. Aš visuomet turėjau gerą fizinę koordinaciją										
8. Kuomet su kuo nors kalbu, aš linkęs(-usi) klausytis kokius žodžius jie naudoja, o ne tik ką jie reiškia										

Atsakymų lapo pavyzdys

<p>Sudėkite įvertinimus kiekvienoje skiltyje ir parašykite bendrą sumą kiekvienai skilčiai langeliuose dešinėje.</p> <p>Jūsų aukščiausi įvertinimai simbolizuoja jūsų natūralias stiprybes ir potencialą – jūsų natūralius gabumus.</p> <p>Nėra klaidingų atsakymų.</p> <p>Mano stipriausi gabumai yra: (įrašykite juos čia):</p>	Gabumų tipas	Jūsų suma									
	Lingvistinis										
	Loginis-matematinis										
	Muzikinis										
	Kūninis-kinestezinis										
	Erdvinis-regimasis										
	Visuomeninis										
	Vidinis										

Jūs esate **laimingiausias(-a)** ir **sėkmingiausias(-a)**, kuomet **mokotės, vystotės ir dirbate** tokiais būdais, kurie **geriausiai išnaudoja** jūsų **natūralius gabumus** (jūsų stiprybes ir stilių bei smegenų tipą).

Šis indikatorius gali padėti jums susifokusuoti į mokymosi ir darbo būdą, kuris būtų labiausiai praturtinantis ir teikiantis jums daugiausia pasitenkinimo.

Sudėtiniai gabumų apibrėžimai prieinami 2 puslapyje MExcel faile, turinčiame šį testą. Failas ir daugiau informacijos apie skirtingus gabumus yra prieinami svetainėje www.businessballs.com

Panašūs testai

Kitas panašus klausimynas yra Neilo Flemingo VARK modelis. Pagal VARK mokymosi modelį, yra keturi pagrindiniai mokymosi stiliai. Šis mokymosi stilių klausimynas padeda besimokantiejiems nustatyti savo vyraujančius mokymosi stilius. „Klausimynas parodo žmonėms, kokie yra įvairūs mokymosi metodai. Tai

padeda tiems asmenims, kurie susidūrė su sunkumais mokydami ir yra taikomas verslo, sporto, mokymo ir švietimo srityse. Mentoriams, konsultantams, mokytojams ir treneriams, norintiems naudoti papildomas mokymosi strategijas, taip pat gali būti naudingas šis VARK modelis⁴.

Keturi pagrindiniai mokymosi stiliai yra: Visualinis (Regimasis), Auditorinis (Girdimasis), Skaitymo ir rašymo bei Kinestetinis. Galima naudoti VARK klausimyno internetinę versiją arba spausdintą variantą. Nuoroda internete: <http://vark-learn.com/the-vark-questionnaire/>.

Įdomūs vaizdo įrašai apie „VARK“ naudojimą pateikti internete: <http://vark-learn.com/introduction-to-vark/>. Tai leis konsultantams įsisavinti įvairius mokymosi stilius ir padėti jaunoms mamoms juos panaudoti: matyti vaizdą, žiūrėti vaizdo įrašą, girdėti klausantis, naudoti kinestetinį stilių užbaigiant darbą ir galiausiai - skaitymą ir rašymą užpildant pateiktą klausimyną.

Sprendimo balanso metodas

Sprendimo balanso metodą pirmiausia sukūrė psichologai Irving Janis ir Leon Mann aštuntojo dešimtmečio viduryje. Tai metodas, rodantis skirtingų pasirinkimų naudą ir sąnaudas ir naudojamas siekiant palengvinti sprendimų priėmimą“ (Foster & Neighbors, 2013). Sprendimo balanso priemonė padeda žmonėms pasverti bet kokio sprendimo, kurį jie ketina priimti, privalumus ir trūkumus. Nors grįžimas į mokymąsi gali būti sunkus bet kuriam asmeniui, tai gali būti ypač sunku jaunoms motinoms, kalbant apie projekto BYMBE dalyves. Konsultantas gali pristatyti šią priemonę, kuri padės jaunoms mamoms analizuoti savo mintis ir vidinius konfliktus. Priemonė yra labai subjektyvi ir padedanti įvertinti savo situaciją bei motyvus „už“ ir „prieš“, tai reiškia, kad galiausiai jauna motina gali matyti didesnę naudą, susijusią su išsilavinimu. Be to, kokios naudos tai gali jai suteikti socialine ir ekonomine prasme.

SPRENDIMO PRIĖMIMO METODAS

- Kodėl atėjote čia šiandien?
- Ar savo gyvenime norite kažką keisti?
- Ką norite keisti savo gyvenime?
- Ar kas nors dėl to jūsų gyvenime pagerės?

⁴ Source: CARK, A guide to learning preferences. Use VARK with a group – Instructions: <http://vark-learn.com/using-vark/using-vark-with-a-group/>

- Ar manote, kad verta stengtis/kad jūsų pastangos to vertos
- Ar manote, kad pokyčių pasekoje gali iškilti kokių nors problemų?
- Ar manote, kad tai turės teigiamos įtakos jūsų vaiko ateičiai?

SPRENDIMO PRIĖMIMO LENTELĖ

<p style="text-align: center;">Pokytis</p> <ul style="list-style-type: none"> • --- • --- 	<p style="text-align: center;">Nėra pokyčio</p> <ul style="list-style-type: none"> • --- • ---
<p>Sprendimo priėmimas</p>	
<p style="text-align: center;">Pokyčio nauda</p> <ul style="list-style-type: none"> • --- • --- 	<p style="text-align: center;">Nauda, kai situacijos nekeičiame</p> <ul style="list-style-type: none"> • --- • ---

2 Skyrius – Planavimas – kaip mes atsižvelgiame į poreikius

Siekiant tinkamai atsižvelgti į bendruomenės poreikius, bus remiamasi surinkta informacija, gauta vykdant atvirą ir sąžiningą dialogą. Tada galime nukreipti jaunąsias motinas į atitinkamus kursus ir paslaugas, kurios geriausiai atitiks jų poreikius, įskaitant vaikų priežiūros ir švietimo programas.

- Pažvelkite į jaunų mamų elgesį - taip, kaip jau minėta anksčiau: kuri siekia įgyti išsilavinimą, kuri mokosi, kas dirba, kas ieško darbo?
- Pažvelkite į skirtumus ir neatitikimus tarp to, ką sako jaunos motinos ir ką jos nori daryti (kaip jų gyvenimas) ir ką jos iš tikrųjų daro arba sako, kad nori daryti. Ką jos dėl to, kad įgytų išsilavinimą, ar įsidarbintų? Ar jos susisiekė su jūsų organizacija dėl paslaugų? Ar jos tikrai nori dalyvauti? Mes galime susitarti dėl susitikimo su jomis arba, jeigu joms tai geriau tinka, galime su jomis susitikti kitoje vietoje. Turime pajusti, ko joms reikia. Jos gali pageidauti mokymosi kursų kitoje srityje, kurių mes, kaip organizacija, neturime galimybės pasiūlyti, tačiau parodysime jaunoms mamoms, kad mes galime joms padėti suteikiant reikiamą informaciją.
- Ar jos turi problemų, susijusių su socialinėmis išmokomis ar vaikų priežiūra? Ar galime joms padėti?
- Padėkite jaunoms motinoms suprasti, kuo joms bus naudingi pokyčiai, kaip minėta anksčiau, parodykite joms, kokią naudą mokymasis suteikė tiems bendruomenės nariams, kurie dabar dirba pilną darbo dieną ir yra tuo patenkinti, ir tai yra pasekmė tuo, kad tie asmenys sugrįžo į švietimą ar mokymąsi.

Paprašykite jų užrašyti savo dabartinės situacijos privalumus ir trūkumus. Kokią naudą tai suteiks jų gyvenime? Čia būtų naudinga naudoti sprendimų balanso metodą (žr. priedus)

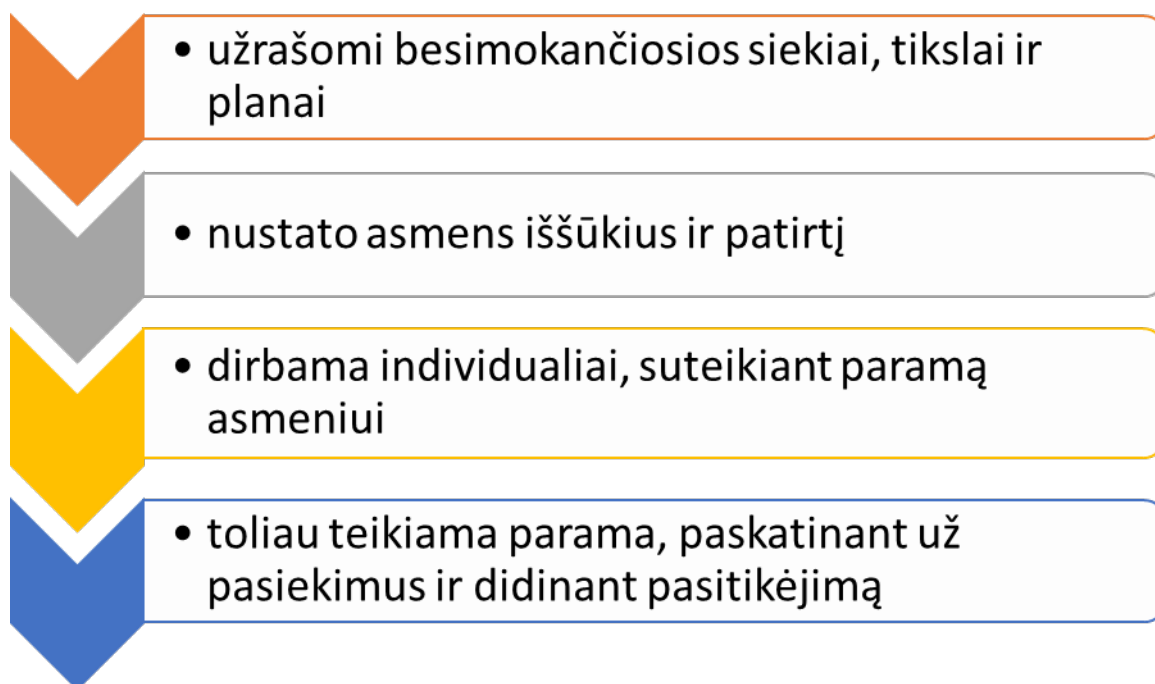
Kai stengiamės užmegzti santykius, mums reikia pažinti jaunas mamas, su kuriomis dirbame, tačiau, kadangi šeima vaidina pagrindinį vaidmenį jų gyvenime, būtina pažinti visą šeimą. Tai suteikia žinojimą, kokia parama yra jaunos moters gyvenime ir kokie kultūriniai įsitikinimai yra bendruomenėje. Atlikę bendruomenės tyrimą ir susipažinę su bendruomene, turime sukurti gilesnius santykius. Tai darome neoficialiose informacinėse sesijose ir tolesnėse sesijose. Naudinga priemonė siekiant atsižvelgti į esamus jaunos mamos poreikius yra išsiaiškinti, ką ji pati įvardina, kaip savo pagrindinį poreikį. Kalbant apie

išsilavinimą, galime pažvelgti į jos mokymosi poreikius. Tam mes galime sukurti individualų mokymosi planą (IMP).

Individualus mokymosi planas

Individualus mokymosi planas (IMP) yra darbinis dokumentas, sudarytas mokytojų bendradarbiaujant su kitais suinteresuotais asmenimis, kuriame pateikta informacija apie mokymo programos planavimą, teikimą ir vertinimą

Individualiame mokymosi plane fiksuojami besimokančiojo individualūs mokymosi poreikiai ir prioritetai, apibūdinami trumpalaikiai ir (arba) ilgalaikiai mokymo tikslai ir kokių bus imtasi veiksmų, strategijų, modifikacijų ir adaptacijų, norint pasiekti išsikeltus tikslus. Tai lankstus dokumentas, kuris laikui bėgant peržiūrimas ir atnaujinamas. Jame priskirta atsakomybė ir atskaitomybė už plano įgyvendinimą ir vertinimą. Jame nuolat įrašoma informacija, užtikrinant mokymosi tęstinumą, leidžia susijusiems asmenims nustatyti pagrindinius besimokančiojo privalumus, įgūdžius ir žinias:

Prieš pradinę konsultaciją su jauna mama, konsultantas turėtų:

- Perskaityti ir užbaigti dokumentą
- Apsvarstykite, kaip dažnai galėsite susitikti su dalyve tam, kad kurti ir naudoti Individualų mokymosi planą

- Apsvarstykite, kiek dokumento jūs planuojate užpildyti pirmo susitikimo metu
- Pristatykite Individualaus plano rengimo privalumus jaunam žmogui. (kaip tai veikia, irk am plano reikia)
- Prisiminkite, kad tai “darbinis dokumentas” ir jį reikia užpildyti kartu!
- Nuspręskite, kiek turonio užpildysite kiekvieną kartą.
- Aptarkite užduotis ikikito susitikimo
- Planuojant numatykite kito susitikimo laiką ir datą

Tai naudinga tik tuomet, kai abu žmonės yra įsitraukę į procesą.

- Jei išsiųsite priminimą, tai gali padėti jaunai motinai pasirengti kitam susitikimui
- Normalu, kad pažangą pastebėsite ne kasdien.
- Tai yra pagalbinių priemonė ir jos nereikia naudoti kiekviename susitikime su dalyve.

PRAKTIŅĖ UŽDUOTIS:

- Trumpai paaiškinkite dalyvėms, kad tai yra Individualus mokymosi planas ir kuo jis gali būti naudingas jaunoms mamoms
- Paprašykite jų susikurti savo ateities planus – patarkite ir pasakykite savo nuomonę apie tai
- Aptarkite, kaip tai susiję su mokymusi, ką galima pridėti ar pakeisti?
- Kitas dalis pildykite vėliau.

Pagalba vaikų priežiūroje

Mūsų tikslinei jaunų motinų grupei, siekiant grįžti į mokymąsi, dažniausiai jos susiduria su problemomis susijusiomis su vaikų priežiūra. Todėl labai svarbu žinoti, kokios vaikų priežiūros paslaugos yra prieinamos tam, kad ši informacija būtų perduota jaunoms mamoms.

Kaip mes atsižvelgiame į specifinius vaikų priežiūros paslaugų poreikius projekte BYMBE?

Kultūrinio požiūriu jaunos motinos dažnai yra iš marginalizuotų bendruomenių ir, kai turi vaikų, jos dažniausiai lieka namuose, be to, vaiko priežiūros ir rūpinimasis šeima dažnai yra suvokiamas kaip moters

vaidmuo. Labai svarbu, kad moters išsilavinimas nebūtų vertinamas kaip praradimas, o priimamas kaip teigiamas dalykas tiek pačiai moteriai, tiek jos artimai bei išplėstinė šeimai. Be šeimos paramos tai tampa per daug dideliu iššūkiu. Mes, kaip socialiniai darbuotojai ir konsultantai, turime padėti joms palaikant jas abiejose tose srityse

Naudokite fokus grupės metodą, kad nustatytumėte, ko reikia bendruomenei vaikų priežiūros srityje. Suteikite galimybę dalyvėms išanalizuoti, kokios paslaugos yra joms prieinamos vietos bendruomenėje ir finansuojamos valstybės.

Vaikų priežiūros fokus grupė

KLAUSIMAI DALYVIAMS

- Ar žinote apie jūsų bendruomenėje prieinamą vaikų priežiūrą?
- Ar turite kokių nors šeimų, galinčių padėti jums prižiūrėti vaikus, jeigu norėtumėte dalyvauti programoje?
- Ar žinote, kad apie jūsų bendruomenėje esančias ankstyvosios vaikų priežiūros ir švietimo paslaugas?
- Ar žinote kokios subsidijos jums gali būti prieinamos?
- Ar yra vaikų lopšelis?
- Ar yra vietovių, tinkamų vaikų priežiūrai?
- Kaip galime sukurti pasitikėjimą?
- Kokios yra išorinės vaikų priežiūros paslaugos?
- Ar yra galimybė dalintis vaikų priežiūra artimiausioje šeimoje?

Vaiko priežiūra gali būti suvokiama kaip kliūtis dalyvauti švietimo sistemoje, ypač jaunoms NEET mamoms, todėl svarbu paskatinti visą šeimą pagalvoti apie švietimo teikiamą naudą ir kaip tai galėtų sustiprinti šeimą ir pakeisti jų gyvenimą. Čia gali būti labai naudinga susitelkti į mąstymas apie stiprybes, o ne apie trūkumus. Tai padės jaunoms mamoms išsikelti tikslus ir pamatyti, kaip jos galėtų sustiprinti savo socialinę ir ekonominę padėtį ir gerinti ilgalaikes šeimos perspektyvas. Užuo žvelgus į problemas, paskatinkite jaunas mamas pamatyti teigiamą poveikį.

GYVENIMO MEDIS

Gyvenimo medžio sąvoka yra gana paprasta ir tiesioginė. Tai vizualinė metafora, kurioje medis atspindi jūsų gyvenimą ir įvairius elementus, arba projekto BYMBE atveju, paramą, kuri jums yra prieinama vaikų priežiūros srityje

PRAKTINĖ UŽDUOTIS "GYVENIMO MEDIS"

- Nupieškite medį su stipriomis šaknimis ir šakomis
- Naudokite šaknis - pagalvokite apie patirtis / situacijas / santykius savo gyvenime - pagalvokite apie tai, kas visada yra su jumis, į ką visada galite kreiptis
- Naudodamiesi šakas pagalvokite, kas dar gali jums padėti, net jei tai atsitinka tik kartais
- Kartokite tai su lapais, pagalvokite apie visus žmones savo gyvenime
- Sujunkite juos su šakomis – kokie jūsų santykiai ir pan.?
- Įtraukite daugybę teigiamų ir neigiamų šaknų.
- Svarbu pabrėžti teigiamus elementus, susijusius su jūsų praeitimi

Reikalingos priemonės

- Lapas nupiešti gyvybės medžio piešiniui
- Spalvoti pieštukai arba, jei dirbate su grupe, didelis lapas ir spalvos
- Piešinys gali būti veikla, prie kurios vis grįžtama
- Tai gali padėti jaunoms motinoms vizualiai matyti jiems prieinamas paramos priemones.

Po sesijos galite pateikti informaciją apie vaikų priežiūros paslaugas jūsų šalyje. Turėdamos reikiamą informaciją, jaunos mamos galės priimti pagrįstą sprendimą apie tai, kas joms yra prieinama; kaip mes žinome, dauguma jaunų motinų ne visada žino, kokios paslaugos joms yra prieinamos.

Visa turima informacija, susijusi su vaikų priežiūros paslaugomis projekto partnerių šalyse, pateikta projekto metu atliktame tyrime: www.bymbe.eu/results/.

Komforto zona

Žemiau pateikta užduotimi siekiama padėti jaunoms motinoms išeiti iš komforto zonos. Šio pratimo tikslas - paskatinti jaunas mamas pagalvoti apie tai:

- Kas jas laiko komforto zonoje
- Ką jos gali pasiekti, jeigu nuspręstų mokytis
- Pagalvoti apie būdus, kaip pagerinti savo gyvenimą
- Plėtoti naujus įgūdžius

- Mesti iššūkį savo pačių suvokimams ir vertybėms

PRATIMAS

- Paprašykite jaunų motinų galvoti apie tai, kaip jos jaučia, kas laiko jas likti savo komforto zonoje
- Paprašykite jų galvoti apie žodžius, kurie su tuo susiję
- Paprašykite tai aptarti ir užrašyti
- Paklauskite, kodėl jos lieka savo komforto zonoje
- Paklauskite, ką, jų manymu, jos gali padaryti, kad išeitų iš savo komforto zonos ir kaip galėtų tai pasiekti
- Paklauskite, kaip dalyvės mano, kuo tai joms bus naudinga.

Reikiamos priemonės :

- Dideli popieriaus lapai
- Rašikliai
- Laikas: 30- 40 minučių.

3 Skyrius – Santykių su dalyvėmis kūrimas

Weger teigia, kad “aktyvus klausymasis apima pašnekovo pranešimo perfrazavimą, prireikus užduodant klausimus ir palaikant neverbalinį bendravimą pokalbio metu”(2014,p.13). Šioje metodikoje akcentuojama jaunų motinų poreikių supratimo svarba. Turime suprasti, ar jaunos mamos susiduria su sunkumais ar kliūtimis, kurios gali trukdyti jų aktyviam įsitraukimui į mokymąsi. Todėl labai svarbu aktyviai dalyvauti pokalbyje. Taigi, pirmieji žingsniai, siekiant padėti jaunoms motinoms, yra gebėjimas suprasti jų poreikius.

Pokalbio tikslas yra įgyti prasmingos informacijos ir įžvalgų apie kliento poreikius. Todėl žemiau išvardinti metodai yra svarbūs konsultanto darbe: aktyvus klausymasis, klausimų pateikimas, grįžtamasis ryšys ir empatija.

Aktyvus klausymasis

Ši technika apima keletą labai svarbių komponentų:

- **Aktyvus klausymasis** – aktyviai klausydami stengiamės suprasti, ką žmogus iš tikrųjų sako. Mes ne tik klausomės žodžių, bet ir to, ką jaunos motinos iš tikrųjų nori pasakyti.

Sutelkite dėmesį į pašnekovą

- žiūrėkite į pašnekovą
- nepertraukinėkite
- atkreipkite dėmesį į kalbančiojo kūno kalbą

Svarbu elgtis pagarbiai ir parodyti, kad suprantate pašnekovą

- būkite nuoširdūs
- išsakydami savo nuomonę būkite pagarbūs
- parodykite, kad suprantate pašnekovą

- **Tinkamas grįžtamojo ryšio teikimas.** Suteikiant grįžtamąjį ryšį, parodome jaunoms mamoms, kad jas girdime, vertiname ir gerbiame. Klausanti, svarbu pasitikslinti, ar teisingai supratote tai, kas buvo pasakyta, todėl svarbu užduoti klausimus. Žemiau kaip pateikti klausimų pavyzdžiai.

Perfrazuokite tai, ką išgirdote.

- "Ar aš teisingai tave supratau, tu sakai, kad..?"
- "Aš girdžiu tu sakai, kad... ,"
- "Supratau, kad tu nori pasakyti, kad... ,"

Pateikite patikslinančius klausimus.

- "Ką tu nori pasakyti, kai sakai, kad...?"
- "Ar tu norėjai pasakyti...?"

Apibendrinkite tai, kas buvo pasakyta.

- "Tu minėjai, kad.. ir kad tu taip jauteisi.. kai taip atsitiko... ir tuomet tu nusprendei..."

- **Efektyvus bendravimas** – parodykite dalyvėms, kad klausotės, naudokite tai rodančius gestus: palaikykite akių kontaktą, linktelėkite galva, nusišypsokite.

Savo susidomėjimą parodykite naudodami tinkamą neverbalią kalbą

- Linktelėjimas pritariant
- Tinkama veido išraiška
- Atvira kūno padėtis

- **Naudokite atvirus klausimus** – neužduokite uždarytų klausimų, kurie skatina atsakyti trumpai ar „taip“ arba „ne“. Konsultantas, norėdamas paskatinti jauną mamą kalbėti, turėtų naudoti atvirus klausimus (Kodėl? Kaip? Papasakokite apie tai daugiau). Klausimų pavyzdžiai yra pateikti lentelėje žemiau.

Uždari klausimai

- Ar šiandien geriau jaučiatės?
- Ar jau atlikote užduotį?
- Ar tai jūsų galutinis atsakymas?
- Ar kada nors planavai tapti slaugytoja?
- Ar manote, kad tai netinkama jūsų amžiuje gyventi savarankiškai?
- Ar galiu jums padėti?
- Ar matematika jūsų mėgstamas dalykas?
- Ar jūs laukiatės?
- Kokia jūsų stiprybė? (*šie klausimai paprastai skatina atsakyti trumpai arba vienu žodžiu*)

Atviri klausimai

- Kaip manai, kas būtų, jeigu ...?
- Kokie jūsų planai ateičiai?
- Kaip atsitiko, kad nebaigėte mokyklos?
- Kokie jūsų planai?
- Kaip jums sekėsi mokykloje?
- Kaip planuojate viena auginti vaikus?
- Papasakokite, kaip jūs jaučiatės savo šeimoje.
- Šiandien atrodo sutrikusi..?
- Kaip manote, dėl ko jūs norėtumėte sugrįžti mokytis?
- ar yra dar kas nors, apie ką norėtumėte pakalbėti?

GRĮŽTAMĄJĮ RYŠĮ SUTEIKITE DAŽNAI IR TINKAMAI (NUOŠIRDŽIAI)

- Dažnai pagirkite, jeigu asmuo atlieka ilgai trunkančią veiklą (savaites/mėnesius), įdedant daug pastangų.
- Vietoje to, kad sakytumėte, "esate protingiausias žmogus," arba, "grupėje jums geriausiai sekasi rašyti" naudokite realistiškus išsireškimus: "Tau gerai sekasi rašyti".

FORMULUOKITE KONKREČIAI

- Vietoje to, kad sakytumėte "Šaunuolė!" sakykite, "Šaunu, kad išlaikėte egzaminą."
- "Įdėjote tikrai daug pastangų, kad išspręstumėte šią problemą".
- Afirmacijos – pagirkite už teigiamą elgesį, naudokite pozityvius teiginius.

NAUDOKITE POZITYVIAS/TEIGIAMAS FORMULUOTES

- Vietoje to, kad sakytumėte, "gerai, kad nepasiduodate," sakykite, "Didžiuojuosi jumis dėl to, kad..."
- Įvardinkite elgesį, kurį norite paskatinti, o ne elgesį, kuris yra netinkamas
- Niekada nepateikite pagyrimo ir kritikos vienu metu, nes tai praras efektyvumą.

PAGIRKITE PASTANGAS, O NE REZULTATĄ.

- Pagiriant galite paskatinti sveikos savigarbos ugdymą, kai giriate už pastangas.
- Vietoje to, kad pagirtumėte už gerą pažymį, girkite norą mokytis.

- **ATSPINDĖJIMAS** – persakykite, kaip supratote, ką pasakė pašnekovas.
- **AOIBENDRINIMAS** – apibendrinkite tai, apie ką buvo kalbėta užsiėmimo metu.
- **PARODYKITE EMPATIJĄ** – parodykite, kad suprantate, kaip dalyvės jaučiasi.
- **ĮVARDINKITE SKIRTINGUMUS** – kiekvienos gyvenimo situacija yra skirtinga.
- **NETEISKITE** – dalyvės iki šiol savo gyvenime galėjo patirti nuvertinimą. Konsultavime jos gali įgyti kitokią patirtį, t.y. – kad nėra smerkiamos. Tai leis kurti pozityvų santikį konsultavimo eigoje.
- **Įgalinkite** jaunas mamas, skatinant jų savarankiškumą.

KONSULTANTUI SVARBŪS ĮGŪDŽIAI

Pagrindiniai konsultantui reikalingi įgūdžiai: nenuvertinti ir nesmerkti jaunų mamų; aiškiai nustatyti konsultavimo ribas, atsižvelgiant į jaunų mamų ir konsultanto atsakomybes; pasekmes parodyti suprantamu būdu; naudoti motyvacinis pokalbio metodą; tikėti asmeniu ir būti kantriems.

Be minėtų įgūdžių, manome yra svarbu, kad konsultantas turėtų bendrą supratimą apie lyčių vaidmenų ir stereotipų įtaką gyvenimo sąlygoms ir asmens sprendimams („Kodėl mergaitės vis dar svajoja apie prinčą?“). Tai padeda suprasti jų turimus lūkesčius ir paaiškinti statistiką, kuri rodo kai kurių moterų situaciją (2016 metais Tirolyje daugiau nei 60 proc. dirbančių moterų negalėjo išgyventi iš savo uždarbio, todėl yra priklausomos nuo sutuoktinio arba socialinės paramos), ypač didelę skurdo riziką senatvėje, santuokos nutraukimo ar partnerio netekties atvejais.

Be to, svarbu teikti konsultacijas visoje šalyje. Kuo mažesnis miestelis, tuo sunkiau įsidarbinti bei gauti tinkamas vaikų priežiūros paslaugas.

PATARIMAI INDIVIDUALAUS POKALBIO ORGANIZAVIMUI

- Trukmė: 1 val.
- Priemonės: dvi kėdės .
- Aplinka: rami aplinka, kur galima bendrauti tiesiogiai.
- Pradėkite užduodami atvirus klausimus. Naudokite aukščiau aprašytas technikas.
- Užbaigiant apibendrinkite pagrindines mintis ir aptartas temas, jeigu liko neaiškumų, užduokite patikslinančius klausimus.
- Paklauskite, kaip jauna mama jautėsi pokalbio metu ir pabaigoje.
- Susitarkite dėl kito susitikimo laiko ir vietos

4 skyrius – Motyvavimas ir įgalinimas

Kai jauna mama nusprendžia keisti savo situaciją, labai svarbu, kad ji neprarastų motyvacijos, leidžiant jai sutelkti dėmesį į tai, ko ji iš tikrųjų nori. Naudinga priemonė yra Motyvacinis pokalbis. Motyvacinio pokalbio tikslas - sudaryti sąlygas jaunoms mamoms išsakyti savo argumentus dėl pokyčių.

Motyvacinis pokalbis – tai psichologinis metodas, kurį dauguma konsultantų naudoja konsultacijų su jaunomis mamomis proceso pradžioje. Labai dažnai jaunos mamos net neturi minčių, kad jos nori keisti savo gyvenimą, pavyzdžiui, grįžti mokyti. Jos gali nelabai žinoti, ką nori daryti, arba kaip ketina tai daryti. Motyvacinis pokalbis leidžia konsultantui padėti jaunoms mamoms išsakyti ir aptarti joms rūpimus klausimus. Tai gali atsitikti tik tada, kai tarp konsultanto ir kliento, arba mūsų atveju – jaunos mamos, yra pasitikėjimas ir palanki aplinka.

Jaunos mamos turi jausti, kad konsultantas jas palaiko ir gali nukreipti. Dirbant su jaunais žmonėmis tai yra labai veiksminga priemonė, nes jie dažnai būna susipainioję ir nežino, ko jie iš tikrųjų nori. Jaunos gali matyti kliūtis vaikų priežiūroje ar matyti darbo galimybių trūkumą, tačiau gali būti, kad jos niekada iš tikrųjų neapsvarstė savo galimybių, ir nepagalvojo apie tai, kad geras išsilavinimo lygis galėtų suteikti joms galimybę daryti esminius ir tvarius pokyčius savo gyvenime. Jūsų vaidmuo motyvaciniame pokalbyje yra nukreipiantis, su tikslu iš jaunų mamų išgauti savimotyvacinius teiginius ir elgsenos pokyčius, be to, sukurti jų neatitikimo suvokimą, kas sustiprintų motyvaciją teigiamiems pokyčiams.

Motivacinis pokalbis

- Leiskite jaunoms mamoms išsakyti savo argumentus
- Išreikškite empatiją per reflektyvų klausimą - klausykite, ką jaunos mamos sako, rodykite susidomėjimą jomis.
- Venkite ginčų ir tiesioginės konfrontacijos – niekada neteiskite ar neleiskite jaunoms mamoms pajusti, kad jos yra nuvertinamos
- Prisisitaisykite prie jaunų mamų priešinimosi, o ne oponuokite tam tiesiogiai – kad galėtumėte įsigilinti į šią problemą šiek tiek daugiau, kad dalyvė pamatytų, kame glūdi problema.

- Palaikykite saviefektyvumą ir optimizmą - jūsų, kaip konsultanto, vaidmuo yra padėti jaunoms mamoms sustiprinti pasitikėjimą savimi ir skatinti pozityvų elgesį. Padėkite jaunoms mamoms pasitikėti savimi (Davidson, 1994; Miller and Rollick, 1991).

Geriausias yra dirbti grupėje ir individualiai su jaunomis mamomis, persikeliant į jų gyvenamą aplinką. Be to, patartina, kad tvarkaraštis būtų lankstus ir ne pernelyg intensyvus. Priešingu atveju jaunos mamos lengvai praranda motyvaciją. Kita vertus, asmuo taip pat turi jaustis palaikomas individualiai. Todėl reikia pasiūlyti individualias konsultacijas, kad išsiaiškinti, kaip jaučiasi jaunos mamos ir kad galėtų atviriau save išreikšti

Figure 1 - Motivational Interview Video: <https://www.youtube.com/watch?v=6716g1I7Zao>

Vaidmens modeliai

Santykių kūrimas yra pagrindinė strategija kuriant pasitikėjimą dirbant su jaunais žmonėmis apskritai; be to, tai dar svarbiau, kai dirbame su pažeidžiamomis ar sunkiai pasiekiamomis grupėmis. Santykių kūrimas grindžiamas vertingais santykiais, kurie yra atviri ir nuoširdūs, ne kritikuojantys, ir konfidencialūs. Paskatinkite jaunas mamas ir jų aplinkos žmones įsijungti į šį procesą. Įtraukite jas pasinaudodami jų pačių bendruomenės nariais, nes jie geriausiai pažįsta vieni kitus. Parodykite, ką galima pasiekti dalyvaujant švietimo programoje. Atveskite buvusius mokinius arba ką nors, su kuo jaunos mamos gali jausti ryšį, kad jie pasikalbėtų su jaunomis mamomis, kad jos pamatytų tikras gyvenimiškas patirtis; tai turi žymiai teigiamesnį poveikį nei vien tik teorija. Organizuokite užsiėmimus, kurių metu įtraukite dalyvius, skatinkite

jų pasidalinimą teigiama savo mokymosi patirtimi. SAMHSA (2015) apibrėžia panašioje situacijoje esančių žmonių tarpusavio paramą kaip abipusę paramą, apimančią patirtinio mokymosi žinias, įgūdžius ir socialinį mokymąsi, padedančius asmeniui atsigauti. Yra įvairių tipų bendraamžių tarpusavio santykių ir draugysčių, pvz., natūraliai susikuriantys santykiai grupės aplinkoje: draugystės, susikūrusios tokiose aplinkose kaip klasė, darbo situacija, namų ir bendruomenės aplinka. Skatinkite abipusį keitimąsi informacija ir sukurkite tarpusavio pasitikėjimą, naudodami įvairias užduotis, pratimus bei dialogą, leidžiant jaunoms mamoms išsakyti savo nuomonę ir pasakyti, kas joms svarbu.

KAIP TAI PADARYTI?

- Įgykite pasitikėjimą ir parodykite savo paramą jaunoms mamoms bei jūsų raginimą mokytis.
- Įtraukite jauną žmogų, mamą, kaip vaidmens modelį (sektiną pavyzdį), į programą kaip bendraamžių paramos darbuotoją.
- Šie sėkmingą mokymosi patirtį turintys asmenys veikia kaip motyvatoriai ir kuria palaikymo atmosferą.
- Organizuokite užsiėmimą/renginį ir pakvieskite tą asmenį (sektiną pavyzdį) neoficialiai praleisti laiką su jaunomis mamomis.
- Jei įmanoma, tai turėtų būti kas nors iš tos pačios bendruomenės ar turintis panašią patirtį.
- Paskatinkite panašią patirtį turinčias jaunas mamas parodyti paramą kitoms ir jas motyvuoti.
- Dalyvaukite vietinėse jaunų mamų grupėse, bendradarbiaukite su švietimo tarnybomis, kad gautimėte ir pateiktumėte informaciją ir priemones, kurios padėtų pritraukti ir išlaikyti jaunąsias mamas.
- Svarbu žinoti naujienas apie socialines išmokas ir su papildomomis paslaugomis susijusias piliečių teises.
- Paklauskite, kaip jū sekasi draugams.
- Pakvieskite jų draugus į šventes, atviras sporto dienas, diplomų įteikimo ceremonijas.
- Nuolat būkite vietinėje aplinkoje, tai yra svarbu.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS: BŪK PATS SAU VAIDMENŲ MODELIU (SEKTINU PAVYZDŽIU)

Šio pratimo tikslas yra padėti nustatyti asmenų, kurie jus žavi, savybes, ir bandyti jas taikyti savo gyvenime.

1 žingsnis

Pateikite klausimą: **Kas yra jūsų trys svarbiausi vaidmenų modeliai (sektini pavyzdžiai)? Kuo jūs žavitės ir kodėl? Kas jums daro įspūdį? Jie gali būti tikri ar įsivaizduojami, kas nors, kuo jūs tiesiog norėtumėte būti.**

1. _____

2. _____

3. _____

2 žingsnis

Išvardinkite tris žmones, kurie iki šiol įtakojo jūsų gyvenimą?

1. _____

2. _____

3. _____

3 žingsnis

Pažymėkite, kuo, jūsų manymu, šis asmuo yra geras? Ko jūs iš jo išmokote? Kuo jis toks ypatingas?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

4 žingsnis

Kokių savybių turi minėtas asmuo, kurios galėtų pagerinti jūsų gyvenimą (pavyzdys galėtų būti – jis labai pasitikintis savimi)

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5 žingsnis

Pagalvokite apie bet kokius būdus, kaip galėtumėte įgyti šias savybes (pavyzdys galėtų būti – pasitikėjimo stiprinimas)

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

6 žingsnis

Pasirinkite vieną pagrindinę savybę, kurią, kaip nurodėte, turi jūsų vaidmenų modelis, ir jūs ja žavitės, ir pabandykite dirbti, siekiant įgyti panašią kompetenciją per ateinančias savaites. Peržiūrėkite, ką pasiekėte per nustatytą laikotarpį ir stebėkite, ar yra kokių nors pokyčių.

1. _____

2. _____

Reikalingos priemonės

- Šiltas, patogus, gerai vėdinamas kambarys
- „Būk pats sau vaidmenų modeliu“ pratimų lapas
- Rašiklis ir popierius

Pasiekimų pripažinimas

Pasiekimų pripažinimas yra labai svarbus, kad būtų įvertinta jaunos mamos pažanga. Svarbu paskatinti jaunas mamas ir palaikyti jų siekiuose. Projekto BYMBE partneris Airijos organizacija „Exchange

House Ireland“ kasmet rengia šventes, skirtas mokymosi pasiekimams. Mes rengiame nacionalinį renginį, pavadintą „Nacionaliniai mokymosi pasiekimų apdovanojimai“. Tuo tikslu išsinuomojame salę ir pakviečiame svečius bei lektorius; „Exchange House“ įteikia besimokantiems medalius ir sertifikatus. Šis renginys auga kasmet nuo jo įkūrimo. Pastebime, kad mokslo pasiekimų lygis kasmet auga. Iš pradžių tai buvo daugiausia antrasis lygis, tačiau dabar matome didelį trečiojo lygio absolventų skaičių. Būdami BYMBE projekto konsultantais, mes galime naudoti šį pavyzdį projekte. Apdovanokite jaunas mamas už dalyvavimą, įteikite joms pažymėjimus ir pagirkite jas už jų pasiekimus.

Stebuklinis klausimas

„Stebuklinis klausimas rekomenduojamas į sprendimą orientuotoje terapijoje kaip būdas nustatyti aiškų, išsamų ir motyvuojantį kliento tikslų vaizdą“ (Berg, 1991; de Shazer, 1998, cituota Sharry, 2004.35). Konsultantai, dirbantys su jaunomis mamomis, gali naudoti stebuklinį klausimą kaip priemonę, kuri leistų joms išsikelti tikslą. Panašiai kaip ir vaidmens modelio pratime, jaunos mamos gali pasinaudoti žemiau pateiktu pratimu, kuris padėtų joms konstruoti savo pačių realybę. Pratimas gali padėti jaunoms mamoms pamatyti tokį pasaulį, kuriame jos nori gyventi, ir kritiškai analizuoti būdus, kuriais jos gali pakeisti/pagerinti savo gyvenimo kokybę, o taip pat ir pradėti aktyviai dėti pastangas tam, kad pasiektų šiuos tikslus.

KAIP NAUDOTI STEBUKLINĮ KLAUSIMĄ

Naudodamas žemiau nurodytą priemonę konsultantas paprašys jaunų mamų apsvarstyti klausimą kiekviename skyriuje. Šalia kiekvieno skyriaus yra pateiktas paaiškinimas, kuriuo konsultantas gali pasinaudoti atliekanty šį pratimą.

INSTRUKCIJA	PAAIŠKINIMAS KONSULTANTUI
<i>„Turiu klausimą, kuriam reikia šiek tiek vaizduotės... Įsivaizduokite, kad šios dienos užsiėmimo, jūs einate namo, žiūrite televizorių, atliekate įprastas darbus ir t.t., ir tada einate miegoti ir užmiegate. . . Ir jums bemiegant, įvyksta stebuklas. . Ir tos problemos, su kuriomis čia atėjote, visos išspręstos, tiesiog taip!“</i>	Ši konstrukcija leidžia jaunai mamai sugalvoti bet kokią fantastinį norą, susijusį su jos problema

<p>„Tai įvyko jums miegant, todėl jūs nežinote, kas atsitiko“</p>	<p>Tai leidžia jaunoms mamoms kurti savo stebuklą nenagrinėjant problemos ir be jokių žingsnių, kurių reikėtų, ar galėjo reikėti, svarstymo.</p>
<p>„Kai atsibundate ryte, a) kaip žinosite, kad šis stebuklas įvyko?“ ARBA, b) „kaip jūsų geriausias draugas žinos, kad šis stebuklas įvyko?“</p>	<p>Dabar jau jaunos mamos eilė atsakyti ir paaiškinti, kaip viskas būtų, jei stebuklas būtų įvykęs. Tai padeda vizualizuoti norimą būseną.</p>
<p>„Skalėje nuo 0 iki 10 balų įvertinkite, kai 10 balų reiškia, kaip viskas yra dieną po stebuklo, o 0 balų reiškia, viskas yra taip kaip buvo, kai nusprendėte atvykti čia, kur - nuo 0 iki 10 jūs esate šiandien po šio susitikimo?“</p>	<p>Tai padeda išsiaiškinti, kur jauna mama mano iš tikrųjų esanti savo tikslų atžvilgiu.</p>
<p>„Ką, jūsų manymu, turite padaryti, kad būtų pasiektas kitas žingsnis skalėje?“</p>	<p>Tai padeda jaunai mamai galvoti apie galimus tolimesnius veiksmus, kaip pasiekti savo tikslą, ir galvoti apie žingsnius, o ne visą tikslą.</p>

5 skyrius – Šeimos ir bendruomenės įtraukimas

Pagrindinis elementas, dirbant su jaunomis mamomis, – tai padėti šeimai pamatyti naudą, kuri bus jai sugrįžus mokytis. Gali kilti sunkumų, norint, kad šeima prie to prisidėtų. Todėl naudinga naudoti trūkstamomis stiprybėmis grindžiamą modelį. Šis modelis suteiks konsultantui galimybę dirbti su šeimomis ieškant sutelkto sprendimo. Šis žemiau pateiktas modelis sukurs aiškų vaizdą, kaip pereiti nuo problemos prie sprendimo.

Trūkstamų stiprybių ir Stiprybėmis pagrįstas modelis

	TRŪKSTAMŲ STIPRYBIŲ	STIPRYBĖMIS PAGRĮSTAS
SUTELKIMAS	Trūkumas / vaikų priežiūra	Stiprybės / esama vaikų priežiūra
	Problema / išlaidos	
ĮVERTINIMAS	Rizikos / šeimos nesėkmė	Stiprybių atradimas / kaip tai gali būti naudinga visai šeimai
	Poreikiai	
INTERVENCIJA	Nuomonė / paprasčiau likti namuose	Įgyvendinimas / bus daugiau naudos iš mokymosi
JAUNŲ MAMŲ VAIDMUO	Pasyvus / lieka tokia pati	Aktyvus / įsitraukia į mokymąsi
		Įgalinimas
KONTEKSTAS	Jaunų mamų izoliavimas (biuras) / gali būti atskirta nuo savo šeimos	Įtraukimas / gali praplėsti draugų ratą
		Aktyvus įsiliejimas į visuomeninį gyvenimą
TIKSLAS	Situacijos pagerėjimas / gyvenimo sąlygų gerinimas	Tobulėjimas / Mano ir mano šeimos perspektyvų vystymas

Veiklos planavimas

Kadangi jaunai motinai yra svarbi visos šeimos pagalba, naudinga vykdyti veiklą, kuri įtrauktų visą šeimą, nes organizuojant vaikų priežiūrą, gali prireikti kiekvieno pagalbos. Toliau pateiktą veiklos šabloną sukūrė Airijos komanda konkrečiai tikslinei grupei, su kuria mes dirbame, o šalys partnerės gali tai pritaikyti pagal savo tikslinės grupės poreikius.

Planavimui naudokite bendruomenės tobulinimo metodą. Jis yra nukreiptas į platesnę bendruomenę, ir tai dažnai yra labai svarbu, kaip aptarta anksčiau. Labai svarbu įtraukti visą bendruomenę, nes tai leidžia visiems matyti ilgalaikę naudą, kurią galima pasiekti, kai jaunos mamos grįžta į mokslus. Pažymėtina, kad Airijos kontekste sudaryti veiklos planavimo įrankiai gali būti labai diferencijuoti pagal lytį. Taip yra dėl to, kad „Keliautojų bendruomenė“ išlieka gana ryškiai pagal lytis susiskirsčiusia grupe. Mūsų patirtis „Exchange House“ veikloje parodė mums, kad tokia veikla labai gerai tinka bendruomenei, ypač kai bandome į procesą įtraukti visą bendruomenę. Veikla kiekvienoje šalyje partnerėje gali būti pritaikyta jų specifiniams poreikiams.

Kai kurie pavyzdžiai nurodomi žemiau:

Moterų grupės veiklos planavimas

Moterų grožio dienos	Veiklos aprašymas	Reikmenys
Patarimai dėl odos priežiūros	Produktų patarimai su odos priežiūros specialistu	Valiklis, tonikas, drėkinamasis kremas
Makiažo naudojimas	Įgūdžių demonstravimas	Įvairūs makiažo prekių ženklai
Nagų priauginimas	Shellac ir Geliniai nagai	Nagų priauginimas

Vyrų grupė, antroji diena

Vyrų futbolo komanda	Veiklos aprašymas	Reikmenys
Komandos formavimas	Mažasis futbolas (po penkis komandoje)	Marškinėliai, šortai, futbolo bateliai
Treniruotės	Antradienį ir ketvirtadienį Treniruotės su komandos treneriu	Komandos apranga
Rungtynės	Varžybos laimėjusią komandą	Nugalėtojų prizas

	apdovanojant prizų	
--	--------------------	--

Vaikų veikla, 3 diena

Vaikų pramogų dienos	Veiklos aprašymas	Reikmenys
Rankdarbiai	Linksmų amatų kūrimas	Spalvoti flomasteriai, rašikliai, popierius, popieriaus klizai, blizgučiai
Veido dažymas	Gyvūnų tema	Veido dažai

Jaunimo veikla, 4 diena

Jaunimo užsiėmimai	Veiklos aprašymas	Reikmenys
Žygis	Baidarės	Transportas, išlaidos
Diskoteka	Paauglių diskoteka	DJ

Šios veiklos gali būti vykdomos savaitės eigoje, arba gali būti suskaidyta po dieną per kelias savaites. Šalys partnerės gali pritaikyti šią veiklą pagal savo specifinius poreikius. Kaip matome aukščiau minėto plano atveju, buvo patirtos išlaidos, todėl planuojant veiklą reikia į tai atsižvelgti.

Šių veiklų variantai yra tik paprasti pratimai, skirti tiesiog susipažintisu žmonėmis ir jų, kaip šeimos narių, įtraukimu. Šios veiklos yra ekonomiškės ir jas galima atlikti bet kuriuo grupės veiklos metu. Kaip jau buvo minėta, labai svarbu, kad konsultantas, dirbantis su jaunomis mamomis, pabrėžtų, jog svarbu išsiugdyti savo atsakomybę už savo karjeros augimą, vystyti savarankiškumą ir iniciatyvą, ir skatintų grįžti į mokymąsi padėdamas tinkamai pasirinkti profesinę veiklą. Taip pat labai svarbu konsultuoti ir patarti profesinio pasirinkimo klausimais, tinkamai nukreipti merginas pasirenkant profesiją, atitinkančią asmens interesus, realiai vertinant situaciją, kad būtų pasiekti užsibrėžti tikslai, nes tai stiprina motyvaciją. Svarbu dirbti siekiant sukurti tinkamas nuostatas ir skatinti bet kokias teigiamas pastangas siekti išsilavinimo.

Tinkamam karjeros pasirinkimui pirmas žingsnis – atsakyti į klausimą „ką aš norėčiau daryti ir kokia profesija bei darbas tinka man?“ Šiuo tikslu svarbu įvertinti profesinius interesus, o taip pat ir gebėjimus. Tą galima padaryti įvairiais būdais. Žemiau siūloma keletas labai paprastų pratimų, paremtų įsivertinimu, kuriuos galėtų panaudoti konsultantas ar socialinis darbuotojas individualiam darbui su jaunomis mamomis.

1. Pirmasis – „Pažink savo interesus“ – skirtas profesinių interesų įvertinimui.
2. Antrasis – „Kokie yra tavo talentai?“ – skirtas gebėjimų įvertinimui.

PRAKTINIS PRATIMAS/1: „PAŽINK SAVO INTERESUS“

Užduotis: Pagalvokite apie savo patirtį ir atsakykite į šiuos klausimus:

1. Ką labiausiai mėgstate daryti?
2. Kokią veiklą (užduotis) mėgstate daryti (darbe), kai turite pasirinkimą?
3. Kokioje veikloje labiausiai pasitikėjote savimi ir savo sprendimais?
4. Kada buvote labiausiai atsidavę ir entuziastingi (darbe, jei kada nors dirbote, ar kitoje veikloje)?
5. Kokia veikla mėgstate užsiimti laisvalaikiu?
6. Jei nereikėtų rūpintis pinigais, kuo užsiimtumėte?

PRAKTINIS PRATIMAS/2: KAM ESI GABUS?

Įvadas: Talentai ir gebėjimai atsiskleidžia per veiklą, kurią žmogus atlieka geriausiai; tai dalykai, kuriais jūs išsiskiriate iš kitų. Šis pratimas padės jums atskleisti savo gabumus, kurie gali turėti įtakos jūsų apsisprendimui dėl profesijos.

Užduotis: Pažymėkite teiginius, kurie geriausiai apibūdina jūsų gabumus:

Nr.	Teiginys	Pažymėkite teiginį, jei jis jums tinka
1.	Galiu išreikšti savo emocijas, pavaizduoti bet kokią situaciją su savo balso intonacija, kūno laikysena	A
2.	Išbandau naujus piešimo būdus ir medžiagas	E
3.	Mane domina automobiliai, technologiniai įrenginiai ir aš konstruoju	C
4.	Mane domina įvairūs įvykiai, jų priežastys ir pasekmės	B
5.	Mane domina muzika; klausau, kaip kiti žmonės dainuoja; muzikos prodiusavimas	I
6.	Aš pilnas energijos ir skiriu daug laiko fiziniams pratimams	G
7.	Esu entuziastingas ir optimistiškas	F
8.	Esu smalsus; Aš visada noriu sužinoti ką nors naujo	B
9.	Kuriu naujas melodijas	I

10. Mano pasakojamos istorijos yra logiškos ir išsamios	D
11. Man patinka braižyti schemas, konstrukcijas	C
12. Aš išreiškiu savo jausmus ir patirtį per muziką	I
13. Aš esu geras pasakotojas	D
14. Galiu pavaizduoti bet kokią situaciją	A
15. Daug laiko praleidžiu sporto veikloje	G
16. Mano darbai yra tikrai originalūs	E
17. Aš išreiškiu savo jausmus per piešimą, tapybą ar skulptūras	E
18. Skaitau mokslinę literatūrą ir dažnai aptariu kai kurias įdomias temas	B
19. Daug laiko skiriu planams, kažkam rinkti	B
20. Aš kuriu pasirodymus ir vaidinu su dideliu malonumu	A
21. Galiu dirbti su instrumentais	E
22. Galiu įtraukti kitus į bendrą veiklą	F
23. Galiu sukurti įdomią istoriją ar eilėraščius	D
24. Galiu valdyti grupę	F
25. Suprantu ir sugebu spręsti technines problemas	E
26. Aš dažnai laimiu žaidimus	G
27. Kiti žmonės pripažįsta mano autoritetą ir vertina mano nuomonę	F
28. Mane domina kitų žmonių sukurti meno objektai	E
29. Aš galiu lengvai įsijausti į kito asmens, daikto ar gyvūno elgesį ir lengvai juos pamėgdžioti	A
30. Man labai malonu dalyvauti įvairiuose konkursuose ir žaidimuose	G

REZULTATŲ APSKAIČIAVIMAS: suskaičiuokite, kiek pasirinkimų yra šalia kiekvienos raidės:

A _____

B _____

C _____

D _____

E _____

F _____

G _____

I _____

REZULTATŲ REIKŠMĖ:

A – vaidybiniai gabumai

B - Moksliniai gabumai

C - Mechaniniai gabumai

D - Literatūriniai gabumai

E - Meniniai gabumai

F - Organizaciniai gabumai

G - Sportiniai gabumai

I- muzikiniai gabumai

Jei dauguma jūsų teiginių yra „B“, tuomet turite mokslinių talentų; jei dauguma yra „E“, tuomet jūs turite meno talentų ir t.t. Gali atsitikti, kad turite daug skirtingų talentų. Tokiu atveju turite nuspręsti, kurie iš jų yra tiesiog malonus užsiėmimas.

Tolesni susitikimai

Tolimesni susitikimai padės palaikyti ir toliau plėtoti santykius su bendruomene. Pabandykite aptarti jaunų mamų sugrąžinimo į mokymąsi naudą, tegul jos pamato, kaip tai veikia praktiškai per nurodytą laiką. Tai leis konsultantams nustatyti potencialius kandidatus į BYMBE projektą. Šiuose susitikimuose mes išdalintume paraiškų formas visiems, norintiems grįžti mokytis. Tai apimtų ir šeimos narius, ir gimines, arba apskritai visus, kuriuos jie pažįsta, ir kurie galbūt išreiškė susidomėjimą grįžti mokytis. Tai bus pasikartojanti veikla, ir bus tęsiama per nustatytą laikotarpį. Pasinaudokite galimybe paplatinti paraiškų formas kartu su informacija apie projektą. Pasinaudokite bet kokiais tolesniais renginiais, vykstančiais bendruomenėje, kad galėtumėte toliau palaikyti šią veiklą ir dalytis atnaujinta informacija.

Ši diena pademonstruoja bendruomenės gyvybingumą bei turtingą paveldą ir yra viso indėlio ir jų pasiekimų visuose Airijos visuomenės aspektuose, šventė. Renginys taip pat pabrėžia bendruomenėje kylančius klausimus ir siekia padidinti Keliautojų bendruomenės pasididžiavimą ir lūkesčius. Renginių metu

siekiant informuoti dalyvius apie jūsų siūlomas paslaugas svarbu naudoti informacinius lankstinukus, pvz. Tokius, kaip pateikta žemiau:

Vaizdinė priemonė, pvz., skrajutė, gali būti gera, nes bendruomenėse yra mažai raštingų žmonių, ypač jei dirbate su migrantų bendruomenėmis, ką daro daugelis partnerių. Jei naudosite tik skaitomą medžiagą, tai gali būti nepatrauklu. Naudojant vizualias priemones siunčiamas stiprus pranešimas ir tai gali būti veiksmingiau už vien tik žodžius. Žemiau pateiktas vaizdas yra gana įspūdingas ir rodo palaikantį ryšį tarp mamos ir dukros, bet taip pat ir iššūkius, su kuriais jos susiduria kartu.

BYMBE

Bringing Young Mothers back to education

Aš
dalyvauju
BYMBE!
www.bymbe.eu

«Tai, kad tenkinate savo asmeninius poreikius ir interesus, nereiškia, kad esate prasta mama. Mokymasis gerina jūsų gyvenimo kokybę ir galimybes suteikti vaikui puikią vaikystę.»

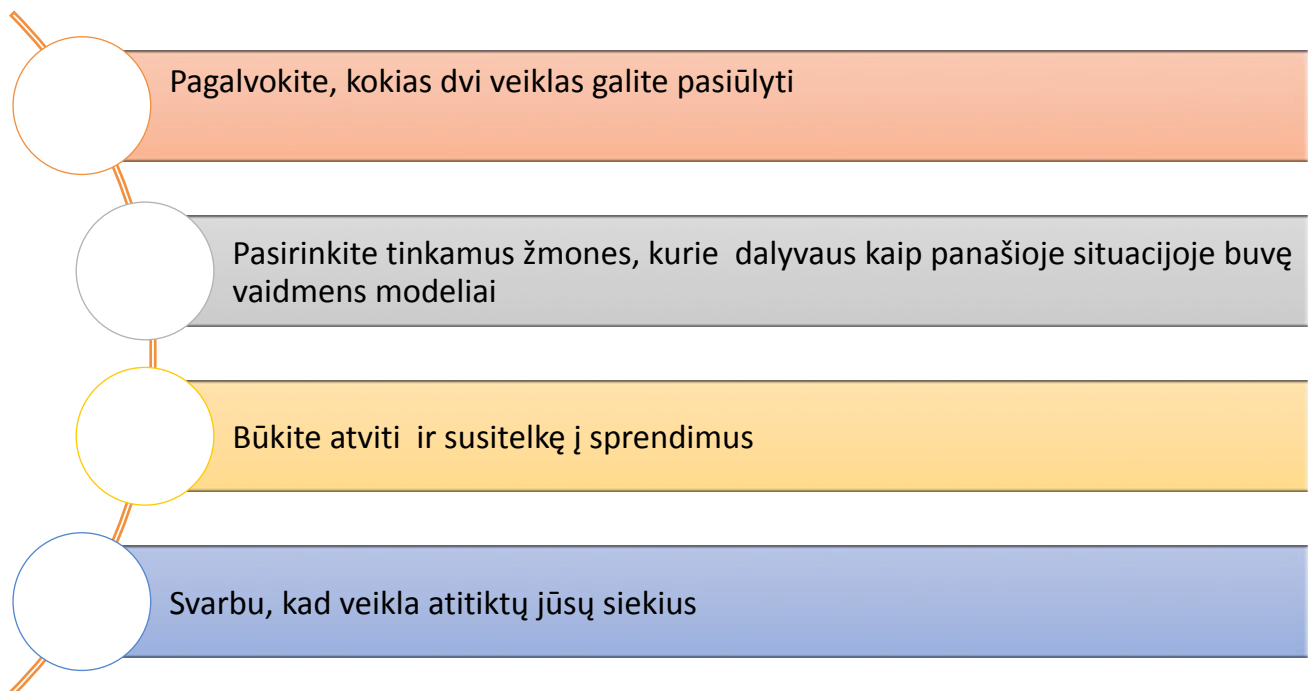

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

6 skyrius – Panašios socialinės padėties lyderiai

Kuriant ryšį su jaunomis mamomis labai svarbu pasirinkti asmenį, su kuriuo jos gali jausti ryšį. Daugelis jaunų mamų gali jaustis, kad dėl to, jog jos anksti nutraukė mokslus mokykloje, jų galimybės gali būti apribotos, be to, jaunos mamos dažnai būna socialiai izoliuotos ir joms gali trūkti įgūdžių, kurie padėtų pasinaudoti galimais resursais. Taip pat jaunas mamos gali bauginti institucijų ir visuomenės požiūris į jas. Kai kurioms svarbiausia – atsikratyti baimės grįžti į mokymosi procesą.

Tačiau kai kurioms jaunoms mamoms jų vaikai dažnai gali būti priežastis, dėl kurios jos pasirenka vėl mokytis, nes mano, kad tai būdas būti geru pavyzdžiu vaikui, o taip pat ir bendruomenei. Nesvarbu, dėl kokios priežasties jaunoms mamos nori grįžti į mokslus, pasiteisina panašios padėties žmonių įtraukimo metodo naudojimas – jaunos mamos galės pamatyti, kad, jeigu kita moteris, esanti panašioje situacijoje, galėjo užbaigti mokyklą, tai ir jos galbūt patikės, kad gali. Pateikiame pavyzdį: jaunoji mama suprato, kad ji norėtų kažką duoti savo bendruomenei, o išsilavinimo įgijimas, jos atveju, buvo vienintelis būdas pasiekti daugiau, suteikiantis galimybę gauti darbą. Planuojant veiklą su panašios socialinės padėties lyderiu apsvarstykite šiuos klausimus:

-
- Pagalvokite, kokias dvi veiklas galite pasiūlyti
 - Pasirinkite tinkamus žmones, kurie dalyvaus kaip panašioje situacijoje buvę vaidmens modeliai
 - Būkite atviri ir susitelkę į sprendimus
 - Svarbu, kad veikla atitiktų jūsų siekius

Veiklos planavimas, pasitelkiant lyderius iš panašios socialinės padėties

„Savitarpio mokymasis yra apibrėžiamas kaip žinių įgijimo būdas, gerinantis socialinį mokymąsi ir teikiantis psichosocialinę paramą“ (Abdi ir Simbar, M, 2013, p.1)

Toliau pateikiamas pavyzdys apie besimokančiąją, kuri įsitraukė į mokymosi veiklą. Besimokančioji yra jauna mama, kuri perėjo nuo QQI 4 lygio informacinių technologijų programos į mūsų organizacijos, „Exchange House Ireland“ teikiamą mokymą. Minima jauna mama įgijo ir daugiau kvalifikacijų, ir dabar dirba kaip projektų koordinatore, įkvepianti kitas moteris tęsti mokslą. Ši jauna mama atlieka labai svarbų vaidmenį. Pasitelkus asmenį, kuris buvo panašioje situacijoje, kaip pavyzdį, lengviau stiprinti ryšį su bendruomene. Ši jauna mama yra puikus pavyzdys. Jaunos mamos turi galimybę užduoti joms rūpimus klausimus, susijusius su švietimo programomis, taip pat klausti apie tai, kaip ji sugeba derinti darbą ir įsipareigojimus šeimai, turėdama mažametį vaiką. Jaunos mamos gali tai daryti grupėje arba pasikalbėti individualiai. Visada turėtų būti skiriama laiko klausimams, nes gali būti problemų, kurias reikia aptarti jaunoms mamoms, tik pradedančioms naują „kelionę“.

Žemiau yra pateiktas užsiėmimo su lydere iš panašios socialinės padėties pavyzdys, jį vedė jauna mama, buvusi mokinė, dabar užimanti vadovaujančias pareigas vienoje Airijos bendrovėje.

10-10.30	10.15	Tikslas	Reikmenys
Įvadas Kas aš esu?	Pratimas	Darbas komandoje	Patalpa
Mano mokymosi patirtis	Komandos formavimo pratimas	Sekti mokymo planą	Didelis stalas
Buvimas jauna mama ir progresavimas	Tilto tiesimas	Pasiekti tikslą linksmi	Senas laikraštis Lipni juosta
Kur aš esu dabar	Diskusija grupėje	Aptarimas	Kėdės ir rašikliai

7 skyrius – Rizikos situacijos

Jaunoms mamoms dėl daugelio veiksnių kyla rizika, kad jos mokyklos nebaigs. Imaraura et al teigia, kad „pastoviausias rizikos veiksnys ankstyvajam nėštumui buvo žemesnis socialinis ir ekonominis statusas“ (P.1, 2007).

Riordan (2002) nurodo žemiau pateikiamus veiksnius, kodėl jaunos mamos nesimoko:

1. Šeima, socialiniai ir kultūriniai veiksniai, tokie kaip tėvų paramos trūkumas, kultūriniai skirtumai, ir vertybės, susijusios su vaikų auginimu. Skirtingi socialiniai konstruktai – apie tai, kas tai yra gera mama; socialinės nuostatos susijusios su motinyste jauname amžiuje.
2. Struktūriniai veiksniai, tokie kaip neigiama mokyklos patirtis, nėščių mamų šalinimas iš mokyklos, vaikų priežiūros trūkumas, dieninis - pilnos dienos mokymo pobūdis, susijusios pašalpos, amžiaus apribojimai apmokant už tęstinio mokymo programas ir mokymo kursus, be to, konsultavimo paslaugų ir paramos programų trūkumas.

Būtent tuo projektas BYMBE yra unikalus, nes mes siekiame teikti paramą jaunoms mamoms grįžti į mokslą. Apmokyti konsultantai turi suprasti aplinkybes, dėl kurių jaunosios mamos apskritai nebaigė mokyklos. Tai padės jiems rengiant būsimus darbo planus su jaunomis mamomis. Maslow poreikių hierarchijos piramidės naudojimas vėliau šiame skyriuje padės jaunajai mamai nustatyti svarbiausias sritis, į kurias ji turi atidžiai pažvelgti. Tai gali reikšti, kad reikia atsižvelgti į jos būsto situaciją, dabartinę ekonominę padėtį, ar jai prieinamą paramos sistemą. Konsultantai taip pat turi išmanyti apie krizių valdymą bei atkreipti dėmesį į kliūtis, siekiant grįžti mokytis.

Krizė gali būti apibrėžiama kaip intensyvaus sunkumo ar pavojaus laikas, kai būtina priimti nelengvą sprendimą. Riziką galima apibūdinti kaip situaciją, susijusią su galimu pavojumi (Oksfordo žodynas).

Konsultantams svarbu atpažinti ambivalentišką elgesį; ką jis reiškia, ir kaip mes galime dirbti su tuo siekdami pagerinti pasekmes jaunoms mamoms. Kartais jaunos mamos gali nematyti pokyčių prasmės ar net nebūti tikros, ar jos nori ką nors keisti. Todėl labai svarbu visą laiką suprasti, ką jaunos mamos jaučia. Konsultantas visada turi prisiminti, kad vieno žmogaus gyvenimo krizė gali skirtis nuo kito žmogaus. Ne konsultantas turi nustatyti ar keisti tą situaciją jaunos mamos gyvenime, - dėl visų pokyčių turi spręsti ji

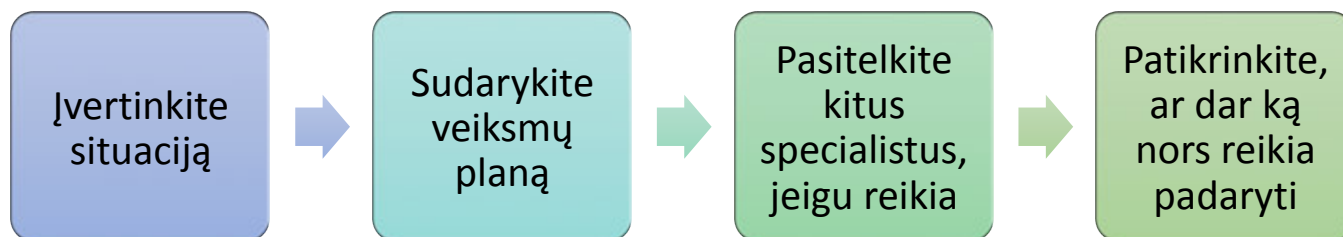
pati. Dirbant su jaunomis mamomis konsultantas turi vengti ginčų ir konfrontacijos, svarbu išklausti ir priimti ką jaunos mamos turi pasakyti.

Šiame darbe gali padėti kai kurių toliau išvardytų krizių ir rizikos situacijų atpažinimas:

- Savižudiškos mintys
- Prasta psichinė sveikata
- Kritiška finansinė padėtis
- Smurtas šeimoje
- Išprievartavimas
- Žmogžudystė
- Priekabiavimo atskleidimas
- Vaikų apsaugos klausimai
- Grasinimai iš buvusio partnerio
- Ligos diagnozė
- Nelaimingi atsitikimai ar sužalojimai
- Nesaugios gyvenimo sąlygos

Visos minėtos situacijos rodo krizinius išgyvenimus. Jauna mama gali susidurti su keletu krizių. Jaunajai mamai patiriant krizę, konsultantas visada turi kontroliuoti situaciją.

KRIZIŲ VALDYMO ŽINGSNIAI:

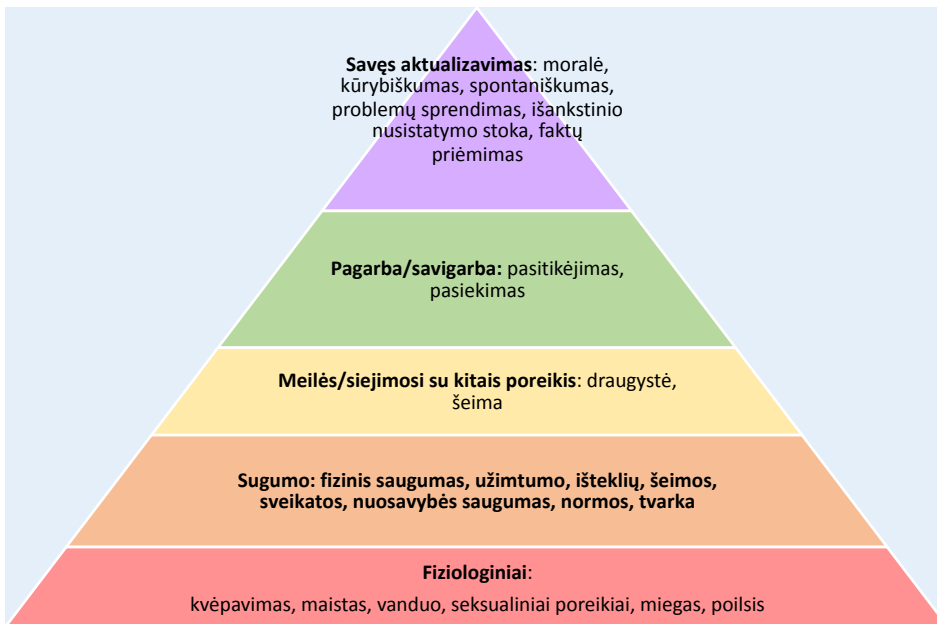
Jaunoji mama turi jaustis palaikoma. Ji negalės tinkamai bendrauti, jei jos pagrindiniai poreikiai nebus patenkinti. Jūs galite padėti jai gauti reikiamą pagalbą, susijusią su apgyvendinimu, maistu, finansais, psichoterapija ir kt.

Sukurkite pasitikėjimą ir įgykite jos pagarbą, parodydami empatiją. Jaunoji mama turi jaustis palaikoma. Ji negalės tinkamai bendrauti, jei jos pagrindiniai poreikiai nebus patenkinti. Jūs galite konsultuoti dėl reikiamos pagalbos, susijusios su apgyvendinimu, maistu, finansais, psichoterapija ir kt. Sukurkite pasitikėjimą ir įgykite jos pagarbą, parodydami tikrą paramą.

Naudokite Maslow poreikių hierarchiją kaip priemonę įvertinti, ar jaunos mamos poreikiai yra patenkinti. Jūs ne visada galite padėti, bet prireikus jūs galite rasti reikiamą pagalbą.

Maslow poreikių hierarchija

Maslow poreikių hierarchiją sukūrė Abraham Maslow dvidešimto amžiaus viduryje. Teorija grindžiama prielaida, kad žmonės turi penkis pagrindinius poreikius, leidžiančius jiems gyventi kokybiškai. Ji apima penkių pakopų žmogaus poreikių modelį, dažnai vaizduojamą kaip hierarchinių lygmenų piramidę (<https://www.simplypsychology.org/maslow.html>). Manoma, kad norint pasiekti savirealizacijos būseną (galutinio pasitenkinimo laikotarpis, kai žmogus pasiekė visus savo tikslus gyvenime ir pasiekė pilnatvę), žmogus pirmiausia turi patenkinti savo pagrindinius poreikius. Tai pavaizduota toliau pateiktoje diagramoje:

Pratimas, naudojant Maslow poreikių hierarchijos piramidę, gali padėti jaunai mamai nustatyti pagrindines problemas, šiuo metu turinčias įtakos jos gyvenimui, kaip nurodyta pirmiau. Konsultantas gali padėti jai sudėlioti pagal prioritetus jos pagrindines problemas. Kokie klausimai turi būti sprendžiami pirmiausia, kad grįžimas mokyti būtų lengvesnis. Naudokite toliau pateiktą pratimą, kad padėtumėte jaunoms mamoms pamatyti, ko, jų manymu, joms reikia šiuo metu. Tuomet mes galime naudoti surinktą informaciją, kad padėtume joms nebeiškristi iš mokymosi proceso. Jei tik įmanoma, konsultantas gali padėti joms gauti joms reikalingą paramą.

PRATIMAS:

Kalbant apie būstą / pajamas ir namų gyvenimą apskritai, kaip esate patenkinta?

Labai laiminga					Labai nelaiminga
1.	2.	3	4	5	

Kalbant apie saugumą, ar saugiai jaučiatės psichologiškai ir emociškai?

Labai laiminga					Labai nelaiminga
1.	2.	3	4	5	

Kalbant apie meilę ir artumą su šeima, draugais ir bendruomene, kaip jaučiatės, ar esate palaikoma?

Labai laiminga				Labai nelaiminga
1.	2.	3	4	5

Ar esate įsitikinusi, ir ar esate pasirengusi leisti į naują kelionę į mokslus?

Labai laiminga				Labai nelaiminga
1.	2.	3	4	5

Kur norite būti po 10 metų?

Labai laiminga				Labai nelaiminga
1.	2.	3	4	5

Reikalingos priemonės

- Maslow poreikių hierarchijos padalomoji medžiaga
- Paaiškinkite Maslow poreikių hierarchijos piramidę (paaiškinkite paprastai)
- Klausimynas
- Rašiklis ir popierius
- Atsakymų apžvalga
- Vietinių paslaugų sąrašas
- Užsiėmimo trukmė – 1 val.

Įvairūs pratimai, susiję su Maslow poreikių hierarchija

Alan Chapman turi labai išsamų penkių ir aštuonių lygių Maslow testą. Tai puiki priemonė, kurią galima naudoti su jaunomis mamomis. Šiame leidinyje mes negalime juo pasidalinti, tačiau jį galima atspausdinti ir naudoti su jaunomis mamomis. Jį galima rasti: <https://www.businessballs.com/self-awareness/maslows-hierarchy-of-needs/>

8 skyrius – Partnerių indėlis

Šiame skyriuje aptariami įvairūs BYMBE projekte dalyvaujančių šalių indėliai. Buvo pateikta informacija iš Austrijos, Bulgarijos, Lietuvos, Italijos, Ispanijos, ir Airijos.

Poreikių įvertinimas partnerių šalyse

POREIKIŲ VERTINIMAS AUSTRIJOJE

Austrijoje nustatėme skirtingas jaunų NEET mamų grupes, atsižvelgiant į jų situaciją.

Darbiui su jaunų mamų grupe mums reikia daugmaž tokio pačio metodo, kaip ir mūsų partneriams Airijoje. Kadangi jos nuo pat vaikystės pripratusios turėti reikalų su įvairiomis socialinėmis tarnybomis ir jaunimo priežiūros atstovais (dažnai problemos tęsiasi iš kartos į kartą), labai svarbu sukurti pasitikėjimo santykį ir NESMERKTI jų. Tai gali būti labai sunku, nes tuo pačiu metu jos yra labai provokuojančios, norėdamos jus išbandyti: ar konsultantas tikrai nori padėti ir palaikyti jas, ar esate tik „toks pat, kaip ir kiti“. Yra stipri tendencija „kartoti tas pačias patirtis – pvz., būti paliktai vienai, leisti blogai elgtis su tavimi, būti smerkiamai vėl ir vėl“ – dėl savo ankstesnių blogų patirčių. Kaip konsultantai turite būti pasirengę keliems pakilimų ir nuopolių ciklams. Jei manote, kad konsultavimas yra normalus procesas, jūs galite tik pralaimėti šiame procese, o tiksliau: jūs prarasite jaunąją mamą ir ji mes mokslus.

Viena vertus, reikia parodyti pagarbą (aktyvus klausymasis, dėmesys, tinkamas grįžtamojo ryšio naudojimas), priimti žmogų tokį, koks jis yra, bet, kita vertus, reikia aiškiai parodyti jo veiksmų ir elgesio ribas, pasekmes, aiškiai apibrėžti jo paties atsakomybę ir dalykus, kurie yra nepriimtini. Priešingu atveju, galite pralaimėti šiame „tų pačių patirčių kartojimo vėl ir vėl žaidime“. Projekto sėkmei labai svarbu, kad jaunos mamos pajautų palankumą „įprastoms“ intervencijoms.

Pagrindiniai įgūdžiai, reikalingi konsultantui: neteisti, bet labai aiškiai paisyti jaunų mamų ir konsultanto pareigų, kad jaunos mamos suprastų savo vaidmenį situacijoje, parodyti pasekmes suprantamai, vesti motyvacinį pokalbį ir turėti daug kantrybės, ne tiesiog priimant dalykus, bet neprarandant vilties ir neteisiant jaunų mamų.

Be tų įgūdžių, susijusių su asmeniniu santykiu, manome, kad svarbu, jog konsultantas turėtų bendrą supratimą apie lyčių vaidmenų ir stereotipų įtaką gyvenimo sąlygoms ir individualiems sprendimams („Kodėl mergaitės vis dar svajoja apie pasakų prinčą?“). Tai padeda suprasti jų idėjas ir kaip paaiškinti, kad statistiniai duomenys rodo kitokią realybę moterims (2016 metais Tirolyje daugiau kaip 60% dirbančių moterų negalėjo išgyventi tik iš savo pajamų, todėl yra priklausomos nuo savo sutuoktinio ar socialinių pašalpų), ypač didelė skurdo rizika senatvėje, po skyrybų ar mirus partneriui.

Be to, svarbu teikti konsultacijas visose šalies dalyse. Kuo mažesnis kaimas, tuo sunkesnė situacija; viena vertus, dėl turimų darbo vietų ir vaikų priežiūros, ir, kita vertus, dėl to, kad ji yra pažymėta visam gyvenimu kaip jauna mama su sunkia praeitimi.

POREIKIŲ VERTINIMAS BULGARIJOJE

Kadangi Bimec yra mokymo organizacija, o ne socialinio darbo ekspertai, organizacijas, kurios teikia socialines paslaugas šalyje, pakvietėme į instruktorių rengimo mokymus BYMBE metodikai. 20 instruktorių ir socialinių darbuotojų dalyvavo mokymuose. Iš jų 6 socialiniai darbuotojai, dirbantys 3 organizacijose Vidine, Rusėje ir Plovdive (mažesniuose miestuose, ne sostinėje), nusprendė dalyvauti tolesniame projekto įgyvendinime.

Bulgarijoje pagrindinė mokyklos nebaigusių jaunų mamų dalis yra čigonų kilmės. Bulgarijoje čigonai turi labai panašias savybes į „keliautojų“, kuriuos aprašė Airijos partneriai: jie gyvena savo didelėse šeimose ir turi taikytis su įsitikinimu, kad pagrindinis moters vaidmuo yra gimdyti vaikus, ir tai pradedama nuo labai ankstyvo amžiaus. Kai kurias iš jų palaiko jų šeimos/vyrai, bet tik pajamų ir gyvenamos vietos atžvilgiu. Paprastai jos pačios rūpinasi vaikais ir tai yra sunku, nes joms reikalinga pagalba prižiūrint vaikus, kad galėtų

dalyvauti projekte arba eiti į mokyklas. Labai dažnai jų giminaičiai nepalaiko noro dalyvauti projekto mokymuose ar atnaujinti mokymąsi.

Socialiniai darbuotojai labai stengėsi patekti į pačią bendruomenę ir galėti pasiekti jaunas mamas. Dviem atvejais (skirtinguose miestuose) juos palaikė evangelistų bažnyčios kunigai. Jie turėjo pasikalbėti su daugeliu jaunų moterų, kad pritrauktų bent nedidelį jų skaičių dalyvauti projekte. Jie taip pat turėjo įtikinti šeimą (dažniausiai vyrą ir uošvius), kad visiems jiems būtų naudinga, jei jaunos moterys tęstų mokslus. Vienu atveju net vyras reikalavo ateiti kartu su žmona į mokymus. Visais šiais atvejais labiausiai padėjo pasitikėjimas, kuris jau buvo užsimezgęs arba su socialiniu darbuotoju, arba su evangelikų bažnyčia. Taip pat buvo labai svarbu būti atvirais ir pažadėti pagalbą faktiškai registruojant moterį švietimo sistemoje.

Tikrasis darbas su jaunomis mamomis buvo labai produktyvus ir sėkmingas. Pagrindiniai socialinių darbuotojų sėkmės veiksniai buvo:

- Jaunoms moterims buvo reikalingas dėmesys ir parama kuriant pasitikėjimą. Pats faktas, kad kažkas bandė joms padėti ir atkreipti į jas dėmesį, buvo naudingas ir motyvuojantis.
- Buvo labai svarbu parodyti pagarbą: aktyvus klausymasis, dėmesys, nuoširdi, bet taktiška atsakomoji reakcija.
- Socialinis darbuotojas turėjo rodyti palankumą ir būti ne teisiančiu, o supratingu.
- Socialinis darbuotojas turėjo labai gerai žinoti lyčių vaidmenis ir stereotipus bendruomenėje, kurioje gyveno jaunos moterys. Socialinis darbuotojas turėjo dirbti su visa šeima, kad įtikintų juos leisti moteriai eiti į mokymus, ir po to grįžti į mokyklą.
- Paskutinis dalykas, bet ne mažiau svarbus – daugeliu atveju mes taip pat turėjome teikti vaikų priežiūrą pilotinio tyrimo metu arba netgi kai kuriuos užsiėmimus pravedėme kartu su vaikais, o tai buvo sunku, ir tam pasinaudojome savanorių pagalba.

POREIKIŲ VERTINIMAS AIRIJOJE

Airijos kontekste, kaip išdėstyta šiame IO, bendravimas su jaunomis mamomis yra kolektyvinis procesas. Jaunos mamos yra iš sunkiai pasiekiamos „Keliautojų bendruomenės“ tikslinės grupės. Todėl yra labai svarbu, kad socialiniai darbuotojai ir instruktoriai bendradarbiautų su visomis tarnybomis, kurios dirba vietoje, tiesiogiai su bendruomene. Tai apima mūsų pačių socialinių paslaugų darbuotojus iš „Exchange

House Ireland“, ir į tai įeina Šeimos krizių ir intervencijų tarnyba, Jaunimo tarnyba, Švietimo tarnyba ir Psichikos sveikatos tarnyba, be to, dar dirbame kartu ir su išorinėmis agentūromis.

Mūsų organizacijos tarnybos dirbo su tiksline bendruomene jau keletą metų ir sukūrė pasitikėjimu paremtus santykius, kuriuos būtina išlaikyti. Konsultantai turi atsakingai žvelgti į savo profesinį elgesį, remdamiesi šiais santykiais, daugelis jaunų mamų niekada neturėjo darbo, o jų išsilavinimo stoka yra didžiausia kliūtis gauti nuolatinį darbą, pavyzdžiui, tik 16% Keliautojų turi mokyklos baigimo atestatą, o 80,2% Keliautojų lieka bedarbiai (CSO, 2017). Santykių kūrimas yra esminis dalykas įtraukiant jaunas mamas. Konsultantui reikalingi įgūdžiai: pasitikėjimas, atjauta, neteisiančio ir diadinio požiūrio turėjimas. Visa tai turi būti taikoma jaunoms mamoms kiekviename lygmenyje. Konsultantui tai gyvybiškai svarbu kuriant pasitikėjimą ir artimą ryšį, kad vyktų aktyvaus dalyvavimo procesas. Be to, kadangi bendruomenė yra labai artima bendruomenė, kurioje labai svarbūs šeimos santykiai, santykiai su jaunomis mamomis turi apimti platesnę bendruomenę.

Santykiai su platesne bendruomene reiškia, kad šeima gali padėti jaunoms mamoms vaiko priežiūros srityje ir suteikti esminę emocinę paramą. Konsultantai taip pat turi duoti jaunoms mamoms suprasti, kad jie taip pat joms padės.

Platesniame socialiniame kontekste dažnai būna atveju, kad jaunos moterys turinčios vaikų, labiau tikėtina, jau kurį laiką bus nutolusios nuo švietimo, mokymo ir įdarbinimo, todėl yra labai svarbu, kad kai kalbamės su jaunomis mamomis, kad jos grįžtu mokytis, kad jos tame matytų vertę. Šiuo atveju, tai gali būti tiesioginis iššūkis konsultantams, todėl labai svarbu, kad išsilavinimas būtų suprantamas kaip kažkas, kad gali pagerinti jaunų mamų ir jų šeimų gyvenimą. Konsultantai turėtų pabrėžti, kad mokymasis gali tapti išėjimu iš socialinės atskirties ir skurdo.

POREIKIŲ VERTINIMAS ITALIJOJE

BYMBE projekto tikslais, „jauna mama“ yra moteris nuo 15 iki 29 metų amžiaus, kuri yra nėščia arba turėjo savo pirmąjį vaiką paauglystės metais ar būdama virš dvidešimties. Nors moterys, turėdamos vaikų vėliau negu būdamos 19 metų amžiaus gali išvengti „paauglės mamos“ etiketės, **sunkumai ir stigmos, su kuriomis jos susiduria ne itin daug skiriasi**. Vis dėl to, **situacijos išlieka labai įvairios**, veikiamos kelių faktorių, tokių kaip mamos išsilavinimo lygis (ir jos šeimos), emocinė ir/arba materialinė parama iš jaunos mamos šeimos ir vaiko tėvo ir skirtumai paauglių amžiaus grupėse.

Įtraukiant jaunas merginas, vietinių organizacijų instruktoriai dalyvavo kaip tarpininkai pasitikėjimo kūrimui ir jaunų mamų padaršinimui dalyvauti BYMBE mokymo programoje. Jaunos mamos geriau reaguoja į žmones, kuriuos pažįsta ir gerbia. Šių organizacijų veiklos yra fokusuotos į įgalinimą ir skirtos pagerinti moters sugebėjimus ir profesinį profilį per specifinius kursus, nukreiptus į socialinių ir skaitmeninių įgūdžių gerinimą ar savo verslumo įgūdžių skatinimą, ar kvalifikacijos įgijimą. Kitos veiklos apima: mokymus apie šeimos biudžetą, teisinę pagalbą ir, žinoma, į vaikus orientuotas veiklas: tėvystės paramą, informaciją apie skirtingus tėvystės modelius ir pedagogines praktikas, popamokines veiklas, santykių kūrimo veiklas.

Per šių organizacijų tarpininkavimą, susidarė aiškesnis skirtingų jaunų mamų situacijų vaizdas. Konkrečiau, paaiškėjo pagrindinė įžvalga ir keli bendri punktai:

- Pagrindinė įžvalga yra susijusi su jaunų mamų amžiaus diapazonu, kurį vietinės organizacijos sėkmingai pasiekia ir įtraukia į veiklas. Nepaisant darbo nepasiturinčiose zonose, kur išsilavinimo neturėjimas, socialinė atskirtis ir jauna motinystė yra dažni reiškiniai, **jaunesnės negu 25 metų mamos yra ypatingai sunkiai įtraukiamos**. Vietiniai darbuotojai atrado, jog kuo jaunesnė mama, tuo ji labiau atsiduoda savo motiniškajai rolei ir yra linkusi viską matyti nerealistiškai pozityviai, atsisakanti pagalbos iš išorės ir susikoncentruojanti į šeimos globėjos vaidmenį.
- Dauguma jaunų mamų – būdamos santykiuose arba ne – dažnai gyvena su savo šeimomis ir/arba pasikliauja šeimų nariais kaip reikšmingais finansinės ir globėjiškos paramos šaltiniais.
- Tos, kurios yra santykiuose, neplanavo pilnai pasikliauti savo partneriu dėl finansinio išlaikymo, bet taip pat jos neplanavo ir turėti jį kaip šeimos maitintoją.
- Nusivylimas, deja, yra vienas iš akivaizdžiausių aspektų bendrame jaunų mamų naratyve ir yra susijęs su:
 - Buvimu tuo pačiu metu atsakinga už viską, kas susiję su vaiku, namų ruošą ir šeimos valdymu, bet nepakankamai galėti viską kontroliuoti;
 - Negebėjimu išlaikyti šeimą ekonomiškai ir duoti savo vaikams daugiau;
 - Buvimu priklausomai nuo paramos ar giminaičių;
 - Negebėjimu susirasti [patogų] darbą;
 - Negebėjimu turėti asmeninių pinigų.

- Dėl išsilavinimo, jaunos mamos vertina išsilavinimo turėjimą, kadangi tai reiškia geresnės savo vaikų ateities užtikrinimą. Tačiau:
 - Paklaustos apie savo planus, jos neturėjo jokio aiškaus veiksmų kurso ar plano, kurį galėtų įvykdyti, užbaigti ar tęsti savo išsilavinimą;
 - Kadangi jos negali pasidalinti vaikų priežiūros atsakomybėmis (dėl nepajėgių tėvų, dirbančių partnerių ar kita), jos tvirtina negalinčios atlikti savo akademinį užduotį ir kartais jos turi sunkumų suspėti pagal galutinius terminus ir rasti laiko bei energijos ateiti į mokymų sesijas.
- **Tiesą pasakius, bet koks planas grįžti į mokymąsi, susiduria su finansinių šeimos sunkumų realybe,** kas visuomet jauną mama paskatina verčiau rinktis įsidarbinimą – net jei tai laikina – ir turėti šiek tiek pinigų smulkioms išlaidoms – vietoje neužtikrinto ir ne iš karto naudingo laiko panaudojimo, kaip kad sugrįžimo į mokymąsi.
- Dėl darbo rinkos prieinamumo:
 - Finansiniai sunkumai priverčia neiti toliau negu patogus atlyginimas tiek dėl laiko ribotumo, tiek dėl reguliaraus ar nedeklaruoto darbo.
 - Darbas nėra prioritetas: darbas susiduria su šeimos poreikiais, kurie yra vertinami labiau negu darbas; dėl to jos išeina iš darbo, besitikėdamos sugrįžti tinkamesnių laiku ar rasti mažiau reikalaujantį darbą.
 - Dauguma jaunų mamų turi nerealistiškus lūkesčius rinkos vertės, lankstumo darbo grafike ir darbo apsaugos tame darbe, į kurį jos nori kandidatuoti, prasmėmis: jos nori stabilaus darbo su visomis privilegijomis, bet jos neturi įgūdžių ir patirties, reikalingų tokiam darbui ir Italijos darbo rinka neleidžia taip lengvai joms to pasiekti⁵.

⁵ OCSE pastaruoju metu apibrėžė Italijos darbo rinką kaip “skurdžios kokybės darbas” ir “darbuotojai streso dėl aukšto priespaudos ir įtampos lygio” (ypač tie, kurių darbo sutartys yra terminuotos ir reikalauja atnaujinimo).

Italijoje, nepaneigiamu faktu lieka tai, kad atlyginimai yra žemesni negu Europos vidutiniai ir jie kyla su darbo stažu, tad apie 50-tuosius metus, o ne produktyvumo viršūnėje, 30-40 metų, kaip vyksta užsienyje. Tai yra ypatingai svarbu, lyginant bendrą laikino darbo paplitimą, dėl kurio žmonėms sunkiau išlikti tame pačiame darbe ilgiau negu kelis mėnesius ar metus. Daugumai darbuotojų, ypatingai jaunuolių ir moterų, netipiško darbo vietos turi nesaugumo žymę ir veda link pažeidžiamumo ir „dirbančio-vargšo“ būsenos.

Dėl detalesnės informacijos, susijusios su Italijos darbo rinka, prašome žiūrėti *Report on National Education and Support Services for Young mothers* available on www.bymbe.eu/results/

- Taip pat stipriai reikalaujama, kad valstybė (turima omenyje socialinis aprūpinimas) pasirūpintų jų situacija, suteikdama darbą, pinigų ir nemokamą vaikų priežiūrą, ko Italijos socialinis aprūpinimas neturi galimybių suteikti.

POREIKIŲ VERTINIMAS LIETUVOJE

Lietuvoje, priklausomai nuo aplinkybių, išsilavinimo ir šeimos padėties, galėtume teigti, kad jaunų NEET mamų paramos poreikis skiriasi, o projektas BYMBE galėtų būti svabesnis vienais atvejais negu kitais.

Galėtume sakyti, kad bendras iššūkis visoms jaunoms NEET mamoms kelyje atgal į mokslą yra poreikis rūpintis savo vaikais, ir šiuo atveju labai skubiai reikia vaikų paslaugų, nes šių paslaugų ar šeimos paramos trūkumas paprastai yra kliūtis joms grįžti mokytis.

Situacija Lietuvoje yra tokia, kad 2014 m. 68% vaikų nuo vienerių iki šešerių metų lankė vaikų priežiūros įstaigas (33% vaikų iki trejų metų ir 86% vaikų nuo trejų iki šešerių metų amžiaus) („Švietimas 2015“). 13% vaikų negavo vietos vaikų priežiūros įstaigoje. Todėl buvo skatinamas privatus sektorius, ir jis buvo išvystytas.

Tačiau jaunoms NEET mamoms daugeliu atvejų privačios vaikų priežiūros paslaugos yra per brangios.

Kauno mieste 11% vaikų negavo vietos savivaldybės vaikų priežiūros įstaigose (iš viso 14 873 vaikų, ir 1549 vaikų negavo vietos).

Moksliniai tyrimai rodo, kad paauglių gimdymo rodiklis kaimo savivaldybėse yra gerokai didesnis nei miestuose: 18,2 kūdikių 1000 moterų nuo 15 iki 19 metų (palyginimui, tas pats rodiklis miestuose yra 10,3). Todėl kaime gyvenančios moterys gimdo anksčiau nei miestuose gyvenančios moterys. Tyrime teigiama, kad savivaldybėse, turinčiose daug kitų problemų, įskaitant didesnę socialinių išmokų gavėjų skaičių, didesnę bedarbių skaičių ir pan., buvo užregistruoti aukščiausi jauno amžiaus mamų gimdymo rodikliai. Akivaizdu, kad šios savivaldybės turi daugiau socialinių ir ekonominių problemų ir sunkumų.

Be to, mažesniame miestelyje yra sunkiau gauti darbą ir vaikų priežiūrą.

Kai kurios jaunos mamos, gyvenančios atokiose vietovėse, susiduria su specifiniais sunkumais, susijusiais su transportu: jos neturi vairuotojo pažymėjimo, neturi automobilio – nėra galimybių ištrukti iš kaimo į darbą, lankyti kursus, ir t.t.

Galėtume sutikti su klasifikacija, pasiūlyta Austrijos partnerių, skirta jaunų mamų poreikiui gauti pagalbos:

- Yra jaunų mamų, kurias palaiko jų šeimos, ir jos jau grįžta į mokslą su savo giminaičių parama.
- Jaunos mamos, kurios yra pripratusios priklausyti nuo socialinės paramos ir turi labai mažai ar neturi jokie kontakto su tėvais ar privačia paramos sistema. Tokiu atveju gali būti naudinga dalyvauti BYMBE projekte.

Kai kurios iš šių jaunų mamų yra tikrai sudėtingoje situacijoje, turi emocinių problemų, priklausomybių, finansinių sunkumų, skolų. Gyvenimo būdas, kurį jos renkasi, dažniausiai kartojamas iš kartos į kartą (kai kurios yra iš socialinės rizikos šeimų). Mokymosi mokykloje rezultatai kai kuriais atvejais yra tikrai prasti, o kai kuriais atvejais jauna mama net sunkiai skaito, skaičiuoja ir turi labai mažai motyvacijos mokytis. Tai yra iššūkis konsultantui.

Todėl labai svarbu, kad konsultantas dirbtų su jaunomis mamomis, ir padėtų kelti jaunų NEET mamų savigarbą. Šiame procese jos mokomos prisiimti atsakomybę už savo gyvenimą, įgyti poziciją profesiniame pasaulyje ir rūpintis savimi bei savo vaikais. Todėl karjeros ugdyimas yra labai svarbus siekiant didinti jaunų mamų sąmoningumą dėl to, kiek jos pačios turi įtakos savo pasiekimams.

POREIKIŲ VERTINIMAS ISPANIJOJE

Ispanijoje paauglių motinystė yra nematomas reiškinys, kuris paveikia beveik aštuonias iš tūkstančio moterų nuo 15 iki 19 metų. Be to, paauglių mamų procentinė dalis yra susijusi su autonominės bendruomenės gyvenamosios vietos išsivystymo lygiu ir yra didesnė mažiau išsivysčiusiose vietovėse. Štai kodėl negalima pateikti bendrų faktų apie konkrečius jaunų moterų poreikius, nes šiuos poreikius lemia kontekstiniai ir socialiniai elementai. Todėl, kaip matyti ir kitose šalyse, ir Ispanijos atveju, poreikiai yra glaudžiai susiję su tokiais veiksniais kaip asmuo, šeimos paramos buvimas ar ne, šeimos socialinis ir ekonominis lygis, ar jos gyvena kaimo vietovėje ar mieste, ir taip toliau.

Ypač Astūrijos atveju yra didelė dalis jaunų mamų, priklausančių čigonų etninei grupei, ir jos buvo auginamos kultūroje, kurioje moterų vaidmuo yra glaudžiai susijęs su motinyste ir namų ruoša, kur pagal numatytą gyvenimo planą jos anksti išteka ir susilaukia vaikų. Taip pat yra mokyklinio lavinimo nuvertinimas, nes paprastai šeimos aplinka neskatina studijų tęsimo.

Kalbant apie romų mergaičių mokymą, būtina pabrėžti, kad mergaitės palieka mokyklą anksčiau nei romų berniukai, ir visi jie – anksčiau nei kitas jaunimas. Šia prasme motyvai, dėl kurių mergaitės išeina iš švietimo sistemos, yra susiję su susidomėjimo turiniu trūkumu ir dėl šeimos priežasčių. Pastarosios

susijusios su santuoka ir šeimos įsipareigojimais, daugiausia – namų ruošos darbais (taip pat šeimos spaudimu).

Įvertinus visa tai, kad intervencija būtų sėkminga, reikia:

1. Gebėti užmegzti ryšius su bendruomene ir su jaunais žmonėmis, ir stengtis susitarti su jais dėl sutikimo dalyvauti programoje.
2. Kai jaunos moterys sutinka dalyvauti, tikslas bus išlaikyti šį dalyvavimą bėgant laikui taip, kad jo užbaigimas būtų intervencijos sėkmės rodiklis.

Kad programa būtų sėkminga, labai svarbu:

1. Viena vertus, socialinių darbuotojų vaidmuo yra labai svarbus, nes miesto tarybų, su kuriomis dirbame, atveju, jie turi ilgametę patirtį romų programose ir nuolat bendrauja su socialinėmis tarnybomis, turinčiomis santykinai lengvą prieigą prie jaunų čigonų mamų.
2. Be to, socialinio darbuotojo santykiai su jaunomis moterimis yra labai svarbūs bei kad jais būtų sukurta tarpusavio pagarba ir supratimu pagrįstas pasitikėjimo ryšys. Reikia gerbti asmeninį laiką, ir visada bendrauti iš asmeninės laisvės perspektyvos.

Įvertinus visa tai, svarbu atsižvelgti į šiuos veiksnius, kad BYMBE veiktų su jaunomis romų moterimis, o didžiausi sunkumai yra susiję su pirmiau minėtais veiksniais: daugelis iš jų tapo mamomis ankstyvame amžiuje, ir yra ekonomiškai priklausomos nuo savo šeimų ar savo partnerio. Dėl šio vaidmens grįžimas į studijas reiškia, kad jų vaikų priežiūra turi būti perduodama kitiems žmonėms (kurie gali nesuprasti poreikio), arba pritrūks šeimos palaikymo šiam sprendimui.

Santykių su tėvais ir bendruomenėmis kūrimas

AUSTRIJOS PATIRTIS

Kaip jau buvo minėta, labai svarbu, kad konsultantas, dirbantis su jaunomis mamomis, pabrėžtų, jog svarbu išsiugdyti atsakomybę už savo karjeros augimą, vystytų savarankiškumą ir iniciatyvą, ir skatintų grįžti į mokymąsi padėdamas tinkamai pasirinkti profesinę veiklą. Tai galėtų būti daroma individualių konsultacijų su jaunomis mamomis metu. Taip pat labai svarbu konsultuoti ir patarti profesinio pasirinkimo klausimais, tinkamai nukreipti merginas pasirenkant profesiją, atitinkančią asmeninius interesus, realiai vertinant

situaciją, kad būtų pasiekti užsibrėžti tikslai, nes tai stiprina motyvaciją. Svarbu dirbti siekiant sukurti tinkamas nuostatas ir skatinti bet kokias teigiamas pastangas siekti išsilavinimo.

Pirmas žingsnis tinkamam karjeros pasirinkimui – atsakyti į klausimą „ką aš norėčiau daryti ir kokia profesija bei darbas tinka man?“ Šiuo tikslu svarbu įvertinti profesinius interesus, o taip pat ir gebėjimus. Tą galima padaryti įvairiais būdais. Žemiau siūloma keletas labai paprastų pratimų, paremtų įsivertinimu, kuriuos galėtų panaudoti konsultantas ar socialinis darbuotojas individualiam darbui su jaunomis mamomis.

Kaip jau minėta, dauguma Austrijos jaunų mamų jau yra jaunimo globos ar paramos sistemose, nes jos neturi jokių santykių arba turi blogus santykius su savo tėvais. Taigi daugeliu atvejų santykiai su tėvais nėra aktuali problema. Daugeliu atvejų mes netgi turime padėti jaunoms mamoms įveikti traumą, kad jų tėvai nepriėmė ir nemylėjo, arba dėl kitų problemų, kurias jos patyrė.

Be to, dirbti su panašios padėties bendraamžių grupe neatrodo lengva. Dauguma jų pateko į grupes, turėjusias neigiamą poveikį joms prieš nėštumą. Viena vertus, tuo momentu, kai jos ateina pas mus, jos jau sėkmingai atsiskyrė nuo šių grupių ir nenori turėti nieko bendro su senais draugais. Kita vertus, atrodo, kad jos neturi naujų stabilų kontaktų. Net tarpusavyje yra daug įtarimų, ar galima pasitikėti vienas kitu. Diskusijose jos pabrėžia, kad jos nenori turėti kontakto su žmonėmis su bloga įtaka, tarsi jos turėjo išmokti tai mintinai, ar turėjo būti įtikintos tai padaryti. Trumpai tariant, daugeliu atvejų mes negalėjome nustatyti palankios tikslinės grupės. Kai kurios iš jų mums pasakė, kad vienintelis asmuo, kuriuo jos galėtų pasitikėti, tai tik jos pačios.

Mes nesiūlėme veiklos, nes tai nėra mūsų kitų institucinių pasiūlymų dalis. Tai daugiau kitų pagalbinių tarnybų, su kuriomis jos bendrauja, užduotis. Mes daugiausia dėmesio skiriame švietimo ir profesiniam tobulėjimui kartu su jaunomis mamomis ir stengiamės padėti joms su savo žiniomis ir kontaktais.

Kadangi „Frauen im Brennpunkt“ organizacija taip pat aktyviai užsiima informuotumo apie moterų problemas darbo rinkoje ir didesnę skurdo riziką tarp moterų didinimą, mes taip pat skiriame dėmesio tuo klausimu, kad jaunos mamos mokytųsi ne tik dėl „bet kokio“ darbo, bet – jei įmanoma pagal vietos prieinamumą ir jų pačių protinius gebėjimus – bandome jas motyvuoti orientuotis į darbą, kuris gali „suteikti“ joms pajamas, už kurias jos gali pragyventi ir išmaitinti savo vaiką.

BULGARIJOS PATIRTIS

Tai nebuvo lengvas procesas dėl tradicijų bendruomenėse, kuriose merginos gyvena. Vyresnio amžiaus kartoms yra visiškai priimtina nebaigti mokyklos tiek vyrams, tiek moterims, bet ypač moterims, kai jos turi vaikų. Daugiausia padėjo pasitikėjimu paremti santykiai, kurie jau egzistavo tarp socialinių darbuotojų ar žmonių, kurie jas palaikė siekiant tikslo. Kitas svarbus aspektas buvo tas, kad kai kurios moterys jau turėjo vyresnių vaikų, norėjo geresnio gyvenimo, susirasti geresnį darbą, tačiau suprato, kad tai neįmanoma turint tokio žemo lygio išsilavinimą. Taigi pačios moterys buvo motyvuotos ir norėjo įveikti pasipriešinimą, su kuriuo susidurdavo šeimose. Kitas moteris jau palaikė jų šeimą. Taigi kiekvienu konkrečiu atveju dirbome su tiksline grupe ir jos bendruomene.

AIRIJOS PATIRTIS

„Exchange House Ireland“ (TRIBLI) turi daugiau kaip 35 metų patirtį, teikdami „Keliautojams“ specifinę, profesionalią, tiesioginę paramą šeimai, krizių intervenciją, švietimą, mokymus ir paslaugas vaikams bei jaunimui Airijoje. Mums pasisekė turėti galimybę dirbti su įvairių „Exchange House“ departamentų socialiniais darbuotojais, pedagogais ir jaunimo darbuotojais. Pakvietėme 20 komandos narių dalyvauti mokymuose; tai vyko mūsų posėdžių salėje čia, Dubline. Didžioji dalis dalyvių buvo iš mūsų socialinio darbo departamento, kuriame buvo 10 darbuotojų, o likusieji - instruktoriai / pedagogai. Mokymus vedė Lorraine O'Connor

Instruktoriai nurodė, kad jie buvo sužavėti IO3 mokymo medžiaga. Gardnerio intelektų įvairovės testas sužavėjo dalyvius, nes jie manė, kad jį jie galėtų panaudoti savo darbe. Viena socialinė darbuotoja išreiškė susirūpinimą, kad jis šiek tiek pernelyg sudėtingas, bet pasakiau jai, kad yra ir kitų modelių, kuriuos ji galėtų naudoti, pavyzdžiui, VARK, kurį aš, kaip pedagogė, naudoju su jaunesniais mokiniais. Ji džiaugėsi tuo, kad mes tai apsvaistėme IO. SYMFOS mokymas buvo labai gerai priimtas, nes dauguma dalyvių niekada nebuvo naudoję šios priemonės. Tai, kad tai buvo labai savarankiškas pratimas, leidęs dalyviui pačiam susimąstyti ir apsvaistyti, kaip sudėlioti savo asmeninę kelionę, buvo labai gerai priimta. Visi dalyviai sakė, kad tą naudos savo darbe.

ITALIJOS PATIRTIS

Šeimos dalyvavimo problema yra ypatingai aktuali ir apima poreikius, teises, vaidmenis ir atsakomybes visų šeimos narių (motinų, tėvų, senelių, patnerių) ir darančių poveikį asmenų (draugų, mokytojų, socialinių darbuotojų, kaimynų), kurie padeda jaunoms mamoms prieš ir po motinystės.

Remiantis mūsų misija pagerinti išsilavinimo kokybę, CESIE darbas buvo fokusuotas į bendruomenės įtraukimą dėka dalyvavimo procesų, kurie įtraukia visus, kurie rūpinasi kasdiene vaikų priežiūra (tėvai, pedagogai, mokytojai, socialiniai darbuotojai, seneliai...).

Mūsų įsipareigojimas buvo naudojant tarpdisciplinines intervencijas vietiniame lygmenyje, pasiekti, nukreipti ir padėti jaunų mamų šeimoms ir kitiems turintiems įtaką, skirtingose vietinėse iniciatyvose, įgyvendinamose CESIE ir susijusių partnerių, nukreiptas į:

- Socialinių įgūdžių lavinimą, darbingumo gerinimą ar socialinių aplinkų, tinkamų šeimoms ir aktyviam jaunimo įsitraukimui, konstravimą; arba
- Realių ir virtualių vietų kūrimą socializavimuisi, patirties keitimuisi ir dalinimuisi per renginius, susitikimus ir įvykius.

Šis veiksmas skirtas sukurti priklausymo bendruomenei jausmą, kuri rūpinasi savo narių skirtingais poreikiais. Taip pat partnerystės su vietinėmis organizacijomis ir išsilavinimo teikėjais yra būdas suteikti papildomą kompetenciją, išteklius ir paramą.

LIETUVOS PATIRTIS

Kai moterys pradeda lankyti mokymus, paprastai jos susitinka su kitomis panašiose situacijose esančiomis moterimis ir įgyja naujų ryšių, paramos, informacijos, tampa aktyvesnės, geriau integruojasi į platesnę bendruomenę. Jos turi galimybę plėtoti savo kompetencijas ir bendruosius gebėjimus, tęsti savo asmeninį tobulėjimą ir įgyti daugiau pasitikėjimo. Pasikeičia jų požiūris į savo galimybes. Jei jų šeimose yra tam tikras pasipriešinimas, jos gali susitvarkyti su šiomis situacijomis ir pakeisti požiūrį į labiau teigiamą.

THE SPANISH EXPERIENCE

Astūrijos atveju, ilga senųjų savivaldybių, kuriose mes dirbame su romų bendruomene, istorija yra palanki prieigai prie jaunų moterų. Taip pat svarbus „Fundación Secretariado Gitano“, dirbančio būtent su šia gyventojų grupe, darbas. Jų darbas, kaip prieiti prie bendruomenės ir paaiškinti programos svarbą moterims, nepaprastai svarbus. Abi institucijos turi įvairių specialistų iš įvairių sektorių: socialinius darbuotojus, psichologus, pedagogus ir kt., kurie dalyvaus įgyvendinant darbą su jaunomis moterimis ir šeimomis.

Kita vertus, mokymai su specialistais buvo vertinami labai teigiamai, atsižvelgiant į tai, kad pateikta medžiaga holistiniu būdu užpildo būtiną darbą su jaunomis moterimis ir jų šeimomis. Jie buvo suinteresuoti

ir optimistiškai vertino įvairių šiame vadove pateiktų priemonių įgyvendinimo rezultatus, pabrėžė, kad kai kurios iš jų yra naujoviškos ir labai naudingos darbe tiek su jaunomis moterimis, tiek intervencijose į šeimos tinklus.

Motyvacija ir įgalinimas, siekiant tvarių pokyčių šalyse partnerėse

AUSTRIJOS KONTEKSTAS

Austrijoje suprantame, kad daugeliui mamų motyvacija yra jos vaikas. Manome, kad taip yra todėl, kad Tirolyje supratimas apie šeimą dažniausiai orientuotas į tradicinius vaidmenis moterims ir vyrams. Šeimos instituto ir Vienos universiteto Austrijoje atliktas tyrimas, kuriame dalyvavo 1000 asmenų nuo 18 iki 70 metų amžiaus parodė, kad 72% mano, jog mama turėtų likti su savo vaiku kiek įmanoma ilgiau, ypač kai vaikui yra iki 1,5 metų. Kas antras žmogus vertina neigiamai jeigu mažo vaiko mama turi darbą, nes užtikrinti šeimos pajamas yra tėvo pareiga. Kaip pasekmė yra tai, kad daugelyje šeimų jos lieka bloguose santykiuose, nes geriau turėti „normalią“ šeimą ir vyrą nei eiti į darbą. Dėl darbo ir savo pajamų, faktas yra toks, kad kas ketvirta moteris neina į savo darbą daugiau nei 3 metus ir kas trečia moteris dirba tik ne visą darbo dieną, kas turi milžinišką įtaką pajamoms ir pensijoms bei padidina anksčiau paminėtą skurdo riziką.

Kalbant apie merginas, pastebime, kad jų pagrindinė motyvacija yra vaikas. Jos nori padaryti viską vaiko labui. Mes nežinome, ar tai kyla iš motinystės ir šeimos suvokimo mūsų visuomenėje, ar joms taip buvo pasakyta. Tiesiog nuostabu, kaip dažnai jos pamini kelis kartus, kad jos tą daro dėl vaiko.

Tai gali būti motyvacija, bet mes manome, kad tai turi labiau ilgalaikę įtaką, ir jų mamos-vaiko santykiui bus geriau, jei jos supras, kad jos turi tą daryti savo pačių labui. Daryti tai dėl vaiko – gan trapi motyvacija, kuri gali subyrėti prasidėjus pirmosioms problemoms tarp mamos ir vaiko. Siekiame sukurti motyvaciją, kuri tuo pačiu daro įtaką jų savigarbai ir pasitikėjimui savimi. Švietimo ir profesijos pasiekimas negali būti auka vaikui. Jos galiausiai turi pačios tuo didžiutis.

Toms jaunoms mamoms, kurios teigia, kad jų niekada niekas neklauso, ir joms suteikta galimybė įrodyti, kad jos gali, tai taip pat gali būti motyvacija įrodyti pasauliui, kad jos gali eiti šiuo mokymosi keliu iki galo, kad galėtų imti valdyti savo gyvenimą, ko jos niekada anksčiau negalėjo. Tačiau konsultantas turi būti pasirengęs, kad šis žingsnis viena vertus galėtų būti labai stiprus tikslas, o kita vertus, ir labai bauginantis. Savikontrolė taip pat reiškia ir atsakomybės prisiėmimą sau!!!

Pradžioje sunku sukurti vizijas ar netgi rasti tikslą kitam žingsniui su jomis. Vėlesniame etape de Shazer stebuklingas klausimas gali būti gera priemonė darbui su jomis. Šis klausimas buvo sukurtas ankstyvaisiais 1980-aisiais ir buvo naudojamas su į sprendimą orientuotu metodu. Pagrindinis tikslas yra nukreipti dėmesį į ateitį, kai problemų nebėra. Iš tikrųjų tai ne vienas klausimas, o tam tikras procesas, kurį jaunos mamos turi pereiti, kad pakeistų savo mąstyseną.

BULGARIJOS KONTEKSTAS

Pagrindiniai merginas motyvuojantys dalykai, kuriuos paminėjo jaunos mamos savo atsiliepimuose po pilotinių tyrimų, yra susiję su:

- Pasitikėjimo stiprinimas:
 - Kažkas mane palaiko;
 - Kažkas supranta mane;
 - Kažkas į mane atkreipia dėmesį;
 - Aš iš tikrųjų galiu padaryti kažką, kad pakeisčiau savo padėtį;
 - Grįžimas į mokyklą yra pasiekiamas tikslas.
- Paramos radimas panašių žmonių grupėje:
 - Yra ir kitų žmonių, tokių kaip aš;
 - Kalbėjimas su tokioje pačioje padėtyje esančiais žmonėmis.
- Norima profesija arba netgi pati mokykla yra motyvacijos šaltinis:
 - Jei mokysiuosi, galiu tapti kirpėja;
 - Pasiilgstu mokyklos.
- Galimybė turėti geresnį gyvenimą:
 - Jei baigsiu mokyklą, galiu turėti geresnį darbą;
 - Jei baigsiu mokyklą, galiu uždirbti daugiau pinigų.
- Geras jausmas ir smagu:

- Tai įdomu;
- Man tai patinka;
- Aš jaučiuosi gerai.

AIRIJOS KONTEKSTAS

Airiškame kontekste rizikos valdymas yra svarbiausias veiksnys, palaikant jaunos mamos dalyvavimą išsimokslinime. Praeities patirtis mūsų švietimo paslaugose išmokė mus, kad tam tikrų išsilavinimo programų griežtumas reiškia, jog jaunoms mamoms skiriama per daug priespaudos ir tai neišvengiamai veda link jų iškritimo iš programų. Dėl to, kuomet konsultantai dirba su jaunomis mamomis, jie turėtų turėti detalią informaciją apie tai, ko jaunos mamos nori, kokias galimybes jos turi, ko joms reikia vaikų priežiūros prasme. Informatyvių duomenų turėjimas padės jums priimti pasirinkimus dėl to, kurios išsilavinimo programos veiks geriausiai. Mūsų pačių organizacijoje Exchange House Ireland švietimo skyriuje, mes galime prisijungti prie patarimų konsultantų išsilavinimo mokymų paslaugose, kurie turi kompetenciją šioje srityje. Šiuo metu, viena iš jaunų mamų, su kuria dirbo socialiniai darbuotojai, prisijungė prie šių paslaugų kaip apmokyta konsultantė, aš padėjau jai per jos pirmą sesiją, nukreipiant ją tinkama kryptimi. Faktas, jog ji žino ir pasitiki mūsų paslaugomis suteikia jaunai mamai paramą, kurios jai reikia pradėdant savo pačios išsilavinimo kelionę. Taip pat, mes patys turime platų suvokimą apie tai, kas yra prieinama išsilavinimo ir mokymų prasme ir mes galime patarti jaunoms mamoms nukreipiant jas įvairiomis kryptimis, priklausomai nuo jų poreikių. Šis procesas parodo mamoms, kad mes rūpinamės jomis ir kad būsimė palaikantys. Kuomet apmokomi socialiniai darbuotojai ir konsultantai, privalu, jog jie turėtų adekvačią informaciją, prieinamą jiems tam, kad jie galėtų ją suteikti ir jaunoms mamoms.

ITALIJOS KONTEKSTAS

Moterys, kurios tapo mamomis jauname amžiuje dažnai netenka susidomėjimo mokykla dėl daugelio priežasčių. Vienas iš pagrindinių CESIE veiklų, nukreiptų į jaunas mamas, siekių yra padėti joms užbaigti savo vidurinį išsilavinimą ir pasiekti arba pratęsti profesinį išsilavinimą, per mokymų kursus ar profesinį išsimokslinimą ir mokymus.

Būdas kaip pasiekti šio rezultato pateiktas punktuose žemiau:

- **Motyvacijos išsilavinimui kūrimas.** Grįžimas į išsilavinimą apima tokias atsakomybes kaip namų darbai, mokymasis, skaitymas, ruošimasis egzaminams, pamokų lankymas. Motinos-moksleivės realybėje glūdi iššūkis suderinti šiuos abu vaidmenis. Skatinant grįžimą į išsilavinimą, svarbu

panaudoti mamos motyvaciją pagerinti savo vaiko šansus. Nėštumas arba negebėjimas prieiti prie darbo rinkos nepaisant įvairialypių pastangų, dažnai suteikia impulsą apmąstyti to mokomuosius tikslus ir siekius.

- **Pasitikėjimo tarp jaunų mamų ir instruktorių sukūrimas ir abipusės paramos santykiai.** Labai svarbu dalyviams turėti savo poras, kurių asmeninė situacija yra panaši į jų pačių ir su kuriuo jie gali kalbėti apie savo patirtis. Tai leidžia jaunoms mamoms reflektuoti savo gyvenimus ir paskatinti viena kitą prisiimti atsakomybę siekiant savo tikslų.
- **Mokymų pristatymas lanksčiu būdu.** Tam kad paruošti jaunas mamas grįžimui į išsilavinimą, joms turi būti suteikiamos ne tik karjeros ir asmeninės konsultacijos bei planavimo paslaugos, bet taip pat ir lankstūs kursų grafikai ir asmeniškai pritaikytas programos pristatymas, atitinkantis jų poreikius ir grafikus⁶.
- **Mokyklos integracija.** Jaunos mamos turėtų galėti integruotis į mokyklos socialinius tinklus (klasiokai, mokytojai, kita) ir palaikyti atsiradusius ryšius. Reintegracija į socialinę aplinką už šeimos ribų leidžia jaunoms mamoms atitrūkti nuo santykio su vaiku, atgauti savo asmeninę erdvę (atskirą gyvenimo erdvę ir veiklas) ir pagerinti savo asmeninę gerovę, jaučiantis, jog jos patenkina savo poreikius.
- **Globalios paramos paslaugos.** Jaunoms mamoms vaikų priežiūra, transportas ir finansiniai sunkumai yra pagrindiniai iššūkiai. Suteikiami sprendimai per visapusiškas paramos paslaugas joms leidžia susifokusuoti į savo mokslus ir progresą.

LIETUVOS KONTEKSTAS

Labai svarbu, kad konsultantas, dirbantis su jaunomis mamomis, pabrėžtų atsakomybės už savo karjeros augimą svarbą, siektų ugdyti savarankiškumą ir iniciatyvą, ir skatintų grįžti į mokymąsi padėdamas tinkamai pasirinkti profesinę veiklą. Tai galėtų būti daroma individualių konsultacijų su jaunomis mamomis metu. Taip pat labai svarbu konsultuoti ir patarti profesinio pasirinkimo klausimais, tinkamai nukreipti dalyves pasirenkant profesiją, atitinkančią asmeninius interesus, realiai vertinant situaciją, kad būtų pasiekti užsibrėžti tikslai, tokiu būdu stiprinant motyvaciją. Svarbu dirbti siekiant sukurti tinkamas nuostatas ir skatinti bet kokias teigiamas pastangas siekti išsilavinimo.

⁶Tai, deja, yra labai reta Sicilijoje, ypač jaunoms mamoms, kurios baigė pradinį išsilavinimą ir nori užbaigti vidurinį išsilavinimą: pastarojoje situacijoje, kursai yra pagrinde vakarais arba privatūs (ir dėl to brangūs).

ISPANIJOS KONTEKSTAS

Vienas iš BYMBE prioritetų yra suteikti jaunoms mamoms motyvaciją ir įgalinimą.

Kuomet su jomis dirbama, vienas iš pagrindinių dalykų, palaikančių jų motyvaciją, yra aiškus žinojimas, kas motyvuoja kiekvieną iš jų, kadangi tai skiriasi kiekvienam asmeniui. Dažnai, kuomet kalbama su merginomis, kas išlaiko jas motyvuotomis, viena vertus tai yra jų asmeninė savivertė ir emocinė būklė (jautimasis pajėgia, žinojimas kaip susitvarkyti su sunkumais, kt.), palaikymo tinklai (kad šeima ir jų artima grupė palaiko, jos gali jais pasikliauti, turėti patarėją, kuomet dvejoja, kt.) ir asmeninės bei profesinės perspektyvos, kilusios iš mokymų laikymosi (aiškus santykis tarp mokymosi ir gero darbo turėjimo, darymo, ką mėgsti, kt.), bei kiti faktoriai.

Kalbant apie įgalinimą, tai yra kita pagrindinė kolona, ant kurios laikosi mokymų tęsimas. Jos privalo išmokti būti savarankiškos, išvystyti savo autonomiją ir žinoti, kad kartais jų sprendimai gali nepatenkinti aplinkos, bet tai nereiškia, kad je yra blogi.

Visi šie faktoriai turi būti turimi omenyje konsultanto tam, kad būtų sėkmingai pasiekti tikslai, kuriuos užsibrėžė jaunos mamos.

Rizikos valdymas partnerių šalyse

AUSTRIJOS KONTEKSTAS

Austrijoje, kadangi jaunos mamos taip pat buvo ir kitų tarnybų, kaip jaunimo globos, akiratyje, tai rūpintis kitomis rizikos situacijomis, išskyrus iškritimą iš švietimo proceso, buvo ne mūsų pareiga.

- Aptarti lankstesnio tvarkaraščio galimybę
- Susitarti dėl bendravimo laiko / priemonių (ar galėtume naudoti „Skype“?, ar galime pasiūlyti keletą mišrių mokymosi užsiėmimų kalbant apie BYMBE - jaunų mamų grįžimo į švietimo procesą - projektą?). Su mišriais mokymais jos galėtų dirbti iš namų, tai išspręstų visas galimas vaikų priežiūros problemas
- Rasti joms tinkamą darbo planą, kuris padės joms pasiekti savo tikslus. Tai gali reikšti didesnę programos darbo lankstumą

Jeigu mums reikia, kad jos sugrįžtų

- Bendravimui turi būti skiriamas prioritetas; pabandykite surasti geriausią būdą, kaip palaikyti atvirą bendravimo kanalą.
- Naudokite aukščiau minėtus motyvacinio pokalbio metodus kaip priemonę išlaikyti jaunų mamų motyvaciją ir norą dalyvauti

Klausimų pagal vertinimo skalę naudojimas gali padėti jaunoms mamoms pamatyti, ko jos iš tikrųjų nori, ir kritiškai įvertinti savo tikslus bei ilgalaikius planus.

BULGARIJOS KONTEKSTAS

Deja, krizinė situacija Bulgarijoje išsivystė dėl to, kad visos Rusės mokyklos nepriėmė kai kurių merginų dėl biurokratinių procedūrų ir pokyčių mokyklų sistemoje. Mokyklų tarnautojai atsisakė padėti, kol socialinis darbuotojas nesikreipė į žiniasklaidą. Po kai kurių žiniasklaidos pranešimų, įskaitant ir per nacionalinę televiziją, problema buvo išspręsta. Kitais požiūriais su merginomis neturėjome krizinės situacijos.

AIRIJOS KONTEKSTAS

Airijos kontekste rizikos valdymas yra labai svarbus išlaikyti jaunų mamų dalyvavimą švietimo procese. Praeities patirtis išmokė mus, mūsų švietimo tarnyboje, kad tam tikrų edukacinių programų rigidiškumas reiškia, kad yra per daug spaudimo jaunoms mamoms, ir tai neišvengiamai veda prie to, kad jos pasitraukia iš programų. Todėl, kai konsultantai dirba su jaunomis mamomis, jie turėtų turėti išsamią informaciją apie tai, ko nori jaunos mamos, ką jos gali rinktis, ko joms reikia vaikų priežiūros srityje. Turint tokią informaciją, tai padės jums pasirinkti, kokios švietimo programos geriausiai tiks. Savo organizacijos „Exchange House Ireland“ švietimo skyriuje mes galime suvesti su profesinio orientavimo konsultantais švietimo mokymų tarnyboje, kurie yra šios srities ekspertai. Šiuo metu viena iš jaunų mamų, su kuria dirba socialiniai darbuotojai, pati ėmė dalyvauti šioje tarnyboje kaip apmokyta konsultantė. Aš buvau kartu jos pirmajame užsiėmime, kad nukreipčiau ją tinkama linkme. Tai, kad ji žino ir pasitiki mūsų tarnyba, suteikia jaunai mamai paramą, kurios jai reikia pradėdant savo mokymosi kelionę. Be to, mes patys turime daug žinių apie tai, kas yra prieinama švietimo ir mokymų srityje, ir mes galime nukreipti jaunas mamas įvairiomis kryptimis, atsižvelgiant į jų poreikius. Šis procesas parodo mamoms, kad mes jomis rūpinamės ir kad mes visur būsimės palaikomi. Apmokant socialinius darbuotojus ir konsultantus labai svarbu, kad jiems būtų prieinama adekvati informacija, kad jie galėtų ją perduoti jaunoms mamoms.

BYMBE projekto mokymai gali būti naudojami su jaunomis mamomis, kad padėtų sukurti grįžimo į švietimą pagrindą stiprinant jų pasitikėjimą, padedant joms suprasti, kaip jos geriausiai išmoksta ir kas joms tinka, be to, galvojant apie tai, kokios problemos joms kyla ir kaip jas galima išspręsti, kol dar nepasiekė to taško, kada jaunos mamos meta mokslus.

ITALIJOS KONTEKSTAS

Vaikų priežiūros šaltinių trūkumas, finansinės problemos, sunkus susidūrimas tarp perdėto savo įsidarbinimo vertinimo ir Italijos darbo rinkos realybės bei sunkumai vystant savęs supratimą yra keturi pagrindiniai sunkumai, su kuriais susiduria mamos grįžtančios į švietimą.

Jaunų mamų įtraukimas į veiklas reikalavo jautrumo ir lankstumo. Vietinių organizacijų ir CESIE instruktoriai turėjo pasiūlyti kiek įmanoma daugiau paramos, patarimų ir padrąšinimų.

Pagrindinių profesinių ir asmeninių jaunų mamų charakteristikų bendra analizė buvo atlikta tam, kad pasitarnautų kaip pagrindas planuojant seminarus. Ši veikla nulėmė seminarų fokusą, struktūrą ir laiką, pateikiamą teorinių pagrindų detalumą, siūlomus pratimus ir naudojamus pavyzdžius. Tai buvo naudinga padedant projektuoti mokymų seminarus, kurie yra pritaikyti jaunų mamų padėčiai ir atitinka jų poreikius bei interesus.

Esminė veikla buvo nuspręsti mokymų laiką (valandas, dienas, savaitės dienas, specifinius periodus, kurių reikėtų vengti) patogų tikslinėms dalyvėms (šeimos pareigos, darbo galimybės) bet palaikantį veiklą ir namų darbų/individualių užduočių reguliarumą ir pastovumą. Taip pat, seminarų lokacija turėjo būti patogi visoms dalyvėms.

LIETUVOS KONTEKSTAS

Norint grįžti į mokyklą po tam tikro laiko, reikia motyvacijos, paramos ir paskatinimo. Tokią paramą galėtų suteikti šeima, o taip pat ir socialinių darbuotojų parama yra labai svarbi. Jaunoms mamoms reikia pagalbos įveikti abejones ir netikrumą. Labai svarbus ryšys su socialiniu darbuotoju, galimybė gauti patarimų sprendžiant kasdienio gyvenimo problemas, organizuojant vaikų priežiūrą ir konsultacijas.

ISPANIJOS KONTEKSTAS

Ispanijos atveju, geriausias variantas yra dirbti grupėje ir asmeniškai su jaunomis mamomis, persikeliant į jų gyvenamą aplinką. Be to, patartina, kad tvarkaraščiai būtų lankstūs ir jie negali būti pernelyg intensyvūs. Priešingu atveju jaunos mamos grupėje, su kuria dirbame, lengvai praranda

motyvaciĶā. Kita vertus, asmuo taip pat turi jaustis palaikomas individualiai. TodĶel reikĶs pasiūlyti individualias konsultacijas, kad išsiaiškintumĶte, kaip jos jauĶiasi ir kad jos atviriau save išreikštų.

Bibliography

1. Abdi F, Simbar M. The Peer Education Approach in Adolescents- Narrative Review Article. *Iran J Public Health*. 2013;42(11):1200-6.
2. Australian Capital Territory Education & Training http://www.ainslies.act.edu.au/_data/assets/pdf_file/0008/238148/ILP_guidelines.pdf accessed 6/02/19)
3. Bib <https://www.businessballs.com/self-awareness/howard-gardners-multiple-intelligences/liography>
4. Evans and Slowey, M. (2010) *Not the end of the story: Supporting teenage mothers back into education* http://www.barnardos.org.uk/not_the_end_of_the_story_-_march_2010_pdf.pdf
5. Central Statistics Office CSO (2016) Press Statement Census 2016 Results Profile 8 - Irish Travellers, Ethnicity and Religion <https://www.cso.ie/en/csolatestnews/pressreleases/2017pressreleases/presstatementcensus2016resultsprofile8-irishtravellersethnicityandreligion/> (accessed 16/04/2018)
6. Davis, Katie et al: <https://howardgardner01.files.wordpress.com/2012/06/443-davis-christodoulou-seider-mi-article.pdf> (accessed on 14/02/19)
7. Davidson, 1994; Miller and Rollnick, 1991. Treatment Improvement Protocol (TIP) Series, No. 35 Centre for Substance Abuse Treatment. Enhancing motivation for a change in substance abuse <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK64964/> (accessed on 25/06/18)
8. Decisional Balance Exercise/Template (http://www.nova.edu/gsc/forms/Young_mothers_handout_3_1_decisional_balance_exercise.pdf) (accessed 17/05/18)
9. Foster DW and Neighbors C. A review of decisional balance research and directions for brief alcohol intervention among college students. *OA Alcohol*. 2013;1(1):7.
10. Holland, Kitty (2016) Price of childcare averages €167 per week in the Republic

11. The Irish Times, Kitty Holland, *Price of childcare averages €167 per week in the Republic*, <https://www.irishtimes.com/news/social-affairs/price-of-childcare-averages-167-per-week-in-the-republic-1.2897064> (accessed on 10/04/2018)
12. My World Triangle <https://www.gov.scot/Topics/People/Young-People/gettingitright/national-practice-model/my-world-triangle> (accessed 18/05/2018)
13. Motivational Interview <https://www.youtube.com/watch?v=67l6g1l7Zao> (accessed on 12/04/2018)
14. Riordan, S.(2002) *The invisible students: Young Parents in Education* The Centre for Social and Educational Research, Dublin Institute of Technology https://health.gov.ie/wp-content/uploads/2014/04/invisible_students.pdf
15. SAMHSA. (2015) *Peer Support and Social Inclusion*. Retrieved November 24, 2016 <http://www.samhsa.gov/recovery/peer-support-social-inclusion>.
16. Sharry, John (2004) *Solution Focused Groupwork*. Sage Publications London. 'Teenage childbirth development and territorial differentiation in Lithuania', Vaida Tretjakova, Institute of Public Geography and Demography of Lithuanian Social Research Center.
17. "Aš renkuosi profesiją", Leonardo da Vince Euroguidance Lietuva.
18. Harry Weger Jr., Gina Castle Bell, Elizabeth M. Minei & Melissa C. Robinson (2014) *The Relative Effectiveness of Active Listening in Initial Interactions*, *International Journal of Listening*, 28:1, 13-31, DOI: 10.1080/10904018.2013.813234 (accessed 30/01/ 2019)
19. Maria Imamura et Al, 2007. *European Journal of Public Health*, Volume 17, Issue 6, 1 December 2007, Pages 630–636, <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckm014> (accessed 14/02.2019)
20. Fundación secretariado gitano (2013). *El alumnado gitano en secundaria: un estudio comparado(Resumenejecutivo)*. https://www.gitanos.org/upload/42/08/EstudioSecundaria_InformeEjecutivo.pdf. (Accessed 21/03/2019).
21. Fundación secretariado gitano (2013). *El alumnado gitano en secundaria: un estudio comparado*.<https://www.gitanos.org/upload/92/20/EstudioSecundaria.pdf> (Accessed 21/03/2019).

BYMBE
Bringing Young Mothers back to education

www.bymbe.eu

www.facebook.com/bymbe.eu

БИМЕК

cesie
the world is only one creature

EXCHANGE HOUSE IRELAND
National Travellers Service

frauen im
brennpunkt

MAGENTA

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.